

1912

# Maanedlige Oversigter

over

## Sygdomme hos Landbrugets Kulturplanter

fra

De samvirkende danske Landboforeningers plantepatologiske Forsøgsvirksomhed.

Den plantepatologiske Forsøgsvirksomhed fortsætter nu paa 7. Aar med Udsendelsen af maanedlige Oversigter over Sygdomme hos Landbrugets Kulturplanter efter samme Plan som den sidste Aar fulgte. Kilderne til Oversigterne vil altsaa dels være de maanedlige Indberetninger, vi modtager fra en Række Medarbejdere, spredt over hele Landet, dels de Breve og Forespørgsler, vi modtager fra praktiske Landmænd og andre, dels endelig vore egne Iagttagelser. Oversigterne vil blive sendt til vore Meddelere og til vore Bytteforbindelser i Ind- og Udlandet samt til Landbrugspressen. Alle andre kan faa dem tilstillet for et Aar ved Indsendelse af 50 Øre til Forsendelsesomkostningerne til cand. *I. Lind*, Lyngby.

### XLIII. April 1912.

*Frostskade* har været det mest fremtrædende Sygdomsforhold i dette Foraar. I den strænge Vinter har *Hveden* lidt meget paa mange Steder; i Forbindelse med Frostskaden er *Hveden* nogle Steder bleven angrebet af *Kornets Blomsterflue*. *Italiensk Rajgræs* er frosset bort i stor Udstrækning, og det samme gælder *Rødkløver* af sydlig Oprindelse. *Frø-Turnips-* og *Frø-Kaalroemarkerne* har lidt en Del, og hvor *Rodfrugtbeholdningerne* har været mangelfuldt dækkede, klages der ofte over Frostskade. Hos *Italiensk Rajgræs* er det iagttaget, at Skaden er forøget ved Anvendelse af Ajlegødning og Kultur paa tørveagtig Jord.

*Sneskimmel* har i alle Landsdele gjort en Del Fortræd i Rugmarkerne; den er ogsaa bemærket hos *Hvede* og *Italiensk Rajgræs*. Formalinbehandling har et Sted i kendelig Grad hæmmet Angrebet.

*Kløverens Bagersvamp* har været til Stede i Kløvermarkerne Landet over, men har i Reglen ikke gjort større Skade.

Angreb af *Jordlopper* og *Bladrandbiller* har flere Steder været ret slemme i April Maaned.

Til Underretning for vore Medarbejdere gives endvidere følgende Oversigt:

**F**or denne Maaned er indkommet ialt 23 Indberetninger, deraf 13 fra Jylland, 1 fra Fyn, 7 fra Sjælland, 1 fra Lolland og 1 fra Møen.

Vejret var i Maanedens første Halvdel meget koldt og Regn og Sne hindrede næsten alt Arbejde i Marken. Endnu den 17. April kunde man finde ret store Snedriver paa beskyttede Steder. Anden Halvdel af April var ganske overordentlig tør, fra 14. April og til dette skrives er der saa godt som ikke faldet Regn.

Det, der særlig i Foraarsmaanederne i Aar har fanget Interessen, er, hvilken Skade Vinteren har forarsaget paa Afgrøderne og da især hvilken Virkning den enestaaende stærke *Frost*, som indtraf i de første Dage af Februar Maaned, har haft paa Markerne. Enkelte Indsendere skriver, at Vinteren ikke har gjort nogen nævneværdig Skade, især paa de Marker, der var dækkede af et passende Lag Sne. Men de fleste beretter dog om Kulturer, der har lidt ret følelig Skade paa Grund af Frosten.

*Hvedemarkerne* er stærkest medtaget og det har atter i Aar vist sig, at Wilhelmina-Hveden ikke kan taale den danske Vinter. Tillige nævnes Almindelig Squarehead, Abed Storaks og Svaløfs Grenader II som Sorter, der har lidt en Del i Vinter, dernæst synes det ogsaa som om Tystofte Smaahvede, Stand up, Webbs new Stand up, Pindsvine Hvede, Riwetts beordet, Spyk tarwe, Lys østprøjsisk, Australsk Hvede og Hvid glatavnet Hvede har lidt af Frosten og er blevet udtyndede i Vinter. Fra Tune skrives, at *Rødkløver* af Sydeuropæisk Herkomst er totalt forsvundet i Vinter, og fra Aarhus og Stevns meddeles, at *Italiensk Rajgræs* er frosset bort i stor Udstrækning. Af en Prøve af *Rug*, der forsøgsvis var saæt i Furer mellem 8 cm. høje Kamme var over Halvdelen frosset bort i Vinter (Landbohøjskolen).

Fra Lyngby Forsøgsstation meddeles, at *Vinterhavre* har overvintret daarligt. Flere Steder var der ogsaa en ubehagelig *Nattefrost* i Slutningen af April, der skadede Vintersæden og gav den et rødt Udseende.

Der lyder almindelig Klage over, at *Græsmarkerne*, der i Efteraaret var daarlige med for faa og for svage Planter, som Følge af Tøken i Fjor Sommer, nu yderligere er blevet stærkt medtaget i Vinter; og mange Steder har det været nødvendigt at pløje større eller mindre Arealer op.

At den Skade, som *Frosten* kan gøre paa Planterne, er i høj Grad afhængig af andre medfølgende Vilkaar, kan man se mange Eksempler paa. Paa Skullerupholm var *Italiensk Rajgræs* gaaet fuldstændig bort paa en Del af Marken, hvor Jorden var tørveagtig og meget vandbindende, mens den paa andre Dele af samme, hvor Jorden var lettere, havde holdt sig godt. Andetsteds var den *italienske Rajgræs* fuldstændig frosset væk i Vinter paa den Del af Marken, som var bleven ajlegødet i Efteraaret.

*Sneskimmel* (*Fusarium nivale*) er blevet iagttaget mange Steder Landet over, baade i Februar, Marts og April, dog mest i sidstnævnte Maaned. Hvor Sneen har haft Lejlighed til at blive liggende paa Marken i store Driver, efterat der er begyndt at komme lidt Varme i Luften, kunde man i Midten af Maaneden se meget alvorlige Angreb af *Sneskimmel*, baade i Vintersæden og i Græsmarkerne. Det maa derfor meget anbefales at harve Driverne op saa snart Snesmeltningen begynder og drysse et godt Lag Salt over Sneen, for at fremme Smeltningen. Af de forskellige Kulturplanter synes *Rugen* at være den, der tager mest Skade af Sneskimmel, dernæst *Hvede*, *Vinterbyg* og *Italiensk Rajgræs*. Da den Svamp, der forarsager *Sneskimmel* (*Fusarium nivale*) baade er tilstede i Jorden og tillige i Sædekornet, kan man ikke forhindre Sneskimmel ved at beitsæ Sædekornet, men man kan dog formindske Angrebets Styrke i høj Grad ved at behandle Kornet med en 1,0%-holdig Formaldehydopløsning. Paa Skullerupholm, hvor al Hvede-Udsæden var beitsat undtagen til en enkelt Td. Land, som laa midt i Marken, viste det sig, at denne ene Td. Ld. blev saa stærkt angrebet af Sneskimmel, at der maatte saaes Vaarsæd deri.

*Græssernes Meldug* (*Erysiphe graminis*) kunde som sædvanlig findes paa *Vinterbyg* allerede i Midten af Marts, dog kun i ganske ringe Mængde, paa *Rug* og *Hvede* er den ogsaa iagttaget i Løbet af April ved Tystofte og Abed.

*Bygrust* (*Puccinia anomala*) paa *Vinterbyg*, *Hejrerust* (*Puccinia bromina*) paa *Agerhejre*, *Timotheerust* (*Puccinia phlei pratensis*) og *Traadkølle* (*Typhula graminis*) paa *Vinterbyg* har alle været iagttagne i Løbet af April Maaned, flere Steder uden dog at spille nogen praktisk Rolle endnu. *Duskvamp* (*Mastigosporium album*) er blevet bemærket paa Bladene af *Hundegræs*, *Rævehale*, *Drophavre* og *Timothe*, den faar de angrebne Blade til at visne før Tiden men gør vist forøvrigt ikke stor Skade.

*Kløverens Bægersvamp* (*Sclerotinia trifoliorum*) kunde findes i de fleste Kløvermarker allerede i Efteraaret og mange Kløverplanter er bukkede under for dens Angreb i Vinter uden at man dog kan sige, at Angrebet er saa heftigt i denne Vinter, som det undertiden har været i tidligere Vintre. Som en af vore Græsmarks-Bælgplanters værste Fjender fortjener denne Svamp et mere indgaaende Studium. Vi kender endnu for lidt til, hvilke Planter den angriber, hvilke Vilkaar der begunstiger dens Vækst og Trivsel og hvilke Bekæmpelsesforanstaltninger der bør tages imod den. 8 af vore Meddelere har iagttaget den paa *Rødkløver* i Aar, ved Dronninglund var der et temmelig stærkt Angreb af den, men ingen af de andre Steder har den gjort paafaldende Skade ud over, hvad den plejer. Tillige skrives fra Askov, at den paa let lermuldet Jord har hjemsøgt *Rundbælg* saa stærkt, at c. 80 % af Plantebestanden, som stod der i Efteraaret, nu er forsvundet; Angrebet fandt især Sted i Marts Maaned. Paa den plantepatologiske Forsøgsvirksomheds Mark ved Lyngby og paa Nabomarker er denne Svamp iagttaget i April paa *Rødkløver*, *Hvidkløver*, *Alsike*, *Lucerne*, *Kjællingetand* og *Rundbælg*. En *Gaaseurt* (*Anthemis arvensis*), som stod lige ved Siden af en syg Kløverplante, var ogsaa smittet og tildels dræbt.

Et Angreb paa *Vinterærter* ved Lyngby maa antagelig tilskrives *Drueskimmel* (*Botrytis cinerea*).

*Rodfrugterne* omtales kun lidt i Indberetningerne, de synes gennemgaaende at have overvintret ganske godt. Der skrives dog fra Børkop: „Roer, der ikke har været dækket særdeles godt, har i Vinter taget Skade af Frosten, selv Kaalrabi, som man næsten troede ikke kunde skades af Frosten, har mange Steder været ødelagt af Frosten i hele det ydre Lag af Kulen“. *Kaalroer* og *Gulerødder* har i Midt- og Vest-Jylland lidt af Frost og er senere hjemsoget af forskellige Svampe og Bakterier. *Drueskimmel* (*Botrytis cinerea*) har andetsteds gjort Skade, netop fordi Kulerne havde været for tidligt og for tæt tildækkede. Fra Skullerupholm skrives, at *Kaalens Traadkølle* (*Typhula gyrans*) har angrebet *Kaalroerne* i Kulerne ret stærkt og fortsætter sit Angreb i April. Og fra Stevns meddeles, at *Bedens Traadkølle* (*Typhula betae*) findes talrigt paa *Runkelroerne* i Kulerne. I Midtjylland har *Kaalroerne* lidt af *Tør Forraadnelse* i Kulerne.

I Stevnseggen er de allerfleste *Turnipsmarker* til Frø gaaet bort paa Grund af Frosten i Vinter, *Kaalroerne* har modstaaet Vinteren noget bedre, men er dog stærkt udtyndede og *Hvidkaal* til Frø er ligeledes stærkt udtyndet (Gejl Hansen). Et Par Gaardejere paa Børkopeggen vilde forsøge at lade et Stykke *Kaalrabi* blive staaende paa Marken for at tage dem op i Marts og April. Paa den ene Mands Mark var omtrent Halvdelen ødelagt af Frost. Den anden Mands Roer havde ikke taget saa megen Skade af Frosten, men Kragerne var slemme til at æde den øverste Del af Roerne.

Lyngby, den 11. Maj 1912.

I. Lind.

*Vintersæden*. Larven af *Kornets Blomsterflue* (*Hylemyia coarctata*) har gjort sig bemærket nogle Steder; i Haslev-Eggen har den saaledes optraadt ret hyppigt; om en Hvedemark, der har været særlig stærkt angrebet, skrives der, at den i Fjor laa i Halvbrak; Græsset blev gødet og pløjet ned i sidste Halvdel af Juni. Fra Møen skrives der, at de svage Pletter er mest angrebet, kraftig Hvede mindre. Meddelelser om Angreb af *Smølderlarver* (*Agriotes lineatus*) saa vel paa Vintersæd som paa nyspiret Havre foreligger fra flere Egne; fra Løgstør hedder det: „Af Smølderlarver synes der i Aar at være særdeles mange“ (O. Hein). I Aarhus-Eggen er der i Midten af Maaneden bemærket Angreb af *Agersneglen* (*Limax agrestis*) i Rug og Hvede.

*Muldvarpe* (*Talpa europæa*) har ved Tystofte gjort en Del Skade paa Vintersæden. Fra Abed skrives derimod: „Af Muldvarpe forekommer paafaldende faa i Aar. Jeg antager, at den langvarige Frost, der i 5—6 Uger henviste Dyrene til Ophold i den faste Undergrund, har bevirket, at de er sultet ihjel, fordi de ikke i sædvanlig Grad kunde forfølge Regnorme i den faste Jord. De øverste 18—20 Tommer vare frosset som Is“ (H. A. B. Vestergaard). Rugen har ved Askov som sædvanligt lidt en Del af Angreb af *Mus* (*Arvicola agrestis*). *Raager* (*Corvus frugilegus*), *Krager* (*Corvus cornix*) og *Spurve* (*Passer domesticus*) har forvoldt en Del Ødelæggelse paa den nysaaede Vaarsæd. Om Raager skrives fra Skullerupholm: „De aad her ca. 1½ Td. Ld. Blandsæd, der var saaet før Sneperioden, og et lignende Areal paa Krabbesholm ved Skibby“ (I. Søegaard). Om Krager skrives der fra Lyngby: „De har som sædvanligt begyndt med den nysaaede Sæd; men en skudt Krage, der blev hængt op paa Marken, syntes at holde de andre væk, hvorimod udspændte Traade over Marken ikke syntes at gøre Virkning ud over den første Dag“ (I. Johnsen). Om Spurve skrives der fra Aarhus-Eggen: „Flokke af Spurve har kastet sig over de nysaaede Vaarsæds- og Udlægsmarker og gjort ikke ringe Skade paa de bredsaaede Marker, hvor Sæden paa Grund af det sidste Tidøgns Tørke ikke er spiret eller rettere ikke er kommet op“ (Kaj Petersen). Fra Skullerupholm skrives, at Raagerne paa en Gaard i Horns Herred har ædt en Sludstak paa ca. 10 Læs omtrent op i Løbet af Vinter og Foraar; man ønskede ikke at fjerne Stakken nu, da man mente, at man, naar de fik Lov til uhindret at fortsætte, da blev fri for videre Skade paa Vaarsæden. Fra Aarhus-Eggen skrives: „Musene har ikke været saa talrige i Vinter, som de plejer. Derimod optraadte Rotterne i stort Antal og gjorde en Del Skade paa den indavlede Sæd. De indvandrer fra Stranden og Marken til Lader og Stakke. I Følge med Smaagnaverne kom en hel Del Lækatte og adskillige Ildere. Disse Rovdyr tager paa denne Egn, hvor Rævebestanden undertrykkes, til i Antal, og det er nærmest dem, som maa holde Musene i Ave. De bør derfor ikke efterstræbes i synderlig Grad“ (Kaj Petersen).

I de varme Dage i April kom *Jordlopperne* (*Phyllotreta nemorum* og *atra*) allerede frem og forvoldte i Stevns ret slemt Angreb paa Frø-Kaalroer og Hvidkaal. Fra Lyngby skrives: „Paa Kulsukker var der først i April ikke saa faa Jordlopper, og nu sidst paa Maaneden har de gjort ikke saa lidt Skade (J. Johnsen). I Stevns er der en Del Angreb af *Raps-Jordloppens* Larve (*Psylliodes chrysocephalus*). Ligeledes har *Glimmerbassen* (*Meligethes æneus*) begyndt at vise sig i Stevns.

*Bladrandbillerne* (*Sitones lineatus*) er i Løbet af Maaneden, ved Lyngby allerede i Begyndelsen, de fleste Steder først senere, kommet frem i stor Mængde. I Stevns og ved Tune sværmede de i store Mængder over Markerne i de varme Solskinsdage omkring den 20. Tydeligt Angreb ses mange Steder paa Ærter, Græsmarks-Bælglplanter og Lucerne. Fra Tystofte skrives, at der er ret slemt Angreb paa udplantede Enkeltplanter af Hestebønner. Somme Steder er der ret slemt Angreb af *Kløverens Spidsmus-Snudebille* (*Apion apricans*) paa udplantede Enkeltplanter af Rødkløver. I Aarhus-Eggen er *Agersneglen* (*Limax agrestis*) allerede iagttaget fra Begyndelsen af Marts paa Kløver og Lucerne. *Mus* (*Arvicola agrestis*) har ved Askov i Vinterens Løb anrettet betydelig Skade paa Lucerne og særlig paa 2. Aars Kløverstammer. *Kløveraale* (*Tylenchus devasta-*

trix) Angreb ses mange Steder i Kløveren og flere Steder i Lucernen. I Thisted-Egnen har den bredt sig i Lucernemarkerne. Der skrives herfra: „Kløveraalen i Lucerne er mere fremtrædende i Aar end i Fjor. Man ser flere Lucernemark, som i Øjeblikket har et ret skjoldet Udseende som Følge af dens Angreb“ (N. P. Christensen).

Paa Eng-Rævehale har der ved Tune, hvor den kom i Skridning omtrent d. 20. April, været Angreb af Larven af *Stængel-Uglen* (*Hadena secalina*), ved Askov og Lyngby af *Blærefodder* (*Aptinotherips rufa*), der bevirker, at Dele af Toppen bliver hvide, golde og indtørrede. Ved Askov har der ligesom de sidste Aar været Angreb paa Rajgræs, særlig italiensk, af *Stængelaalen* (*Tylenchus devastatrix*): I Lermarken er, skrives der, 40 pCt. af Bestanden i 1. Aars Græsmark angrebet, paa Sandmarken dør 15–25 pCt. af Planterne nu hen. Paa Fodergræsser er der i Aarhus-Egnen iagttaget noget Angreb af *Agersneglen* (*Limax agrestis*). Allerede den 8. Marts iagttoges der begyndende Angreb: „Under Græstuernes Vinterblade sidder talrige Agersnegle. Hver Hundegræstue huser 4–5 Snegle; i mildt Vejr er de fremme og æder“ (Kaj Petersen). Ved Tystofte har *Muldvarpen* (*Talpa europæa*) gjort en Del Skade paa Græsmarkerne; ved Askov har disse lidt en Del af *Museangreb* (*Arvicola agrestis*).

Fra Løgstør-Egnen, hvor der i August 1911 indfandt sig uhyre Sværme af *Mariehøns* (*Coccinella 7-punctata*), meddeles, at der ogsaa nu findes kolossale Mængder af disse.

Om *Knoporme* (*Agrotis* sp.) skrives der fra Aarhus-Egnen: „I muldede Agre (der opgives ikke noget nærmere om Afgrøden) findes en Del Knoporme“. Et Sted er der saaledes fundet 3 Larver paa 400 □ Alen, et andet Sted 4 Larver paa 50 □ Alen, hvad der svarer til henholdsvis 105 og 1120 Larver pr. Td. Ld. (Kaj Petersen).

København, den 11. Maj 1912.

Sofie Rostrup.

# Maanedlige Oversigter

over

## Sygdomme hos Landbrugets Kulturplanter

fra

De samvirkende danske Landboforeningers plantepatologiske Forsøgsvirksomhed.

---

### XLIV. Maj 1912.

I Maanedens første Halvdel holdt det tørre og kolde Vejr sig som havde været hele den sidste Halvdel af April. Midt i Maj, da Jorden var gennemtør, begyndte den værste og mest ødelæggende Jordfygning, som har været kendt i Mands Minde. Udsæden og Kunstgødningen blæste bort fra Markerne og lagde sig i Driver alle Vegne, hvor der var lidt Læ, selv Ærter blæste fra Markerne ned i den nærmeste Vejgrøft og mange Steder kom Markerne til at se ud, som om de var oversaaede med Sten, fordi al Jorden var blæst bort. Ved Løgstør maalttes en Sanddrive paa 1 Meters Højde liggende tværs over Landevejen og hindrende al Færdsel. Fra Midtjyllands lette Jorder drev de rødliggraa Støvskyer helt ud over Mols og Samsø saa tæt, at Solen formørkedes. En Jordfygning som den, der fandt Sted den 13. Maj vil sikkert i høj Grad foranledige, at der plantes levende Hegn om Marker, der er udsat for saadan Skade.

Larven af *Kornets Blomsterflue* har, som det var at vente efter den strænge Vinter, mange Steder gjort megen Skade. Planterne, der fra Vinteren var svækkede af Frost og Sneskimmel, blev et let Bytte for Larveangrebet i April—Maj, saa meget mere som det kolde Foraarsvejr ingen Fart kunde sætte i Væksten. Overalt klages der over Hvedemarkerne, og mange Steder har man maattet pløje dem ned og saa Vaarsæd i Stedet for eller, hvor Nedpløjningen har fundet Sted paa et noget senere Tidspunkt, Blandsæd, ørd. Byg eller Turnips, og flere Hvedemarkers, som man i Haabet om, at de skulde vokse sig kraftige, har ladet ligge, afgiver et sørgeligt Skue. Foruden de nævnte Årsager synes *Fødsyge*, forårsaget af Slimskimmel eller Hvededråbersvamp og muligvis Havreaal, at bidrage meget til en mangelfuld Udvikling af Hveden, ogsaa paa Marker, hvor Vinterskaden ikke har været fremtrædende.

*Smølderangreb* har gjort en Del Skade flere Steder navnlig i Vaarsædsmarker; dog skyldes disses daarlige Udseende for største Delen uheldige Vækstforhold i det kolde Foraar ofte forbundet med *Rodbrandangreb*. *Jordlopper*, *Glimmerbøsser* og *Bladrandbiller* har flere Steder gjort ikke ringe Skade.

---

Til Underretning for vore Meddelere tjener endvidere følgende:

**F**or denne Maaned er indkommet ialt 43 Indberetninger, deraf 25 fra Jylland, 2 fra Fyn, 12 fra Sjælland, 3 fra Lolland og 1 fra Møen.

Af de indkomne Beretninger fremgaar det, at Jordfygningen har været værst i Midtjyllands sandede Egne og desuden i de øvrige Dele af Jylland og i Nordsjælland i tilnærmelsesvis lige saa høj en Grad. Der er ikke Tvivl om at umaadelige Værdier er gaaet tabt ved at Markerne skal tilsaaes en Gang til og gødes paany, og Vintersæden er mange Steder kvalt af Sandbunkerne. Som Kay Petersen fra Aarhus skriver, spiller en saadan Sandflugt en meget stor Rolle som Spreader af Kaalbroksvamp, fra en enkelt kaalbrokbefængt Mark kan den bredes over alle Nabomarker. Roefrøet blæste væk og Vintersæden blev forpisket eller dækket af Sand. Paa de tiltromlede Marker var Skaden allevegne større end paa de ikke tromlede.

Forøvrigt var Vejret hele Maj igennem saa koldt og tørt, at alle Kulturer er 14 Dage senere i Aar, end almindeligt; fra Sjælland meldes om Varme og Grødevejr i Slutningen af Maj, fra Jylland (Bonnet) skrives, at Sæd og Græs har staaet trykket af den stærke Kulde *hele* Maj Maaned. I Jylland var en Del Nattefrost i Maj, Rug, Havre og Kaalroer har lidt en Del Skade derved. Den stærke Kulde i Vinter har ogsaa paa forskellig Maade haft ubehagelige *Eftervirkninger*, der har gjort, at Vilhelminahveden er gaaet bort næsten overalt paa Møen, ogsaa Grenader-Hvede og Stand up har lidt meget og Lyngby Vinterært er gaaet fuldstændig bort (Jacobsen); kun enkelte mere beskyttede Marker danner en Undtagelse.

For Vintersædens Vedkommende er der mange Steder iagttaget ret stærke Angreb af *Meldug* (*Erysiphe graminis*), som i Forening med Foraarskulden har faaet de nederste Blade til at visne. Paa Forsøgsvirksomhedens Mark ved Lyngby kunde det konstateres, at den tidligst saaede Byg ikke led saa meget under Meldugens Angreb som den sildigere saaede. Rugens *Stængelbrand* (*Urocystis occulta*) er iagttaget allerede 18. Maj ved Aalborg, „enkelte Steder er 15–20 % af Straaene angrebne og dette siger meget i Aar, da Rugen næsten overalt er tynd i Forvejen“ (Søndermølle). Stængelbrand er tillige bemærket ved Aarhus, Lyngby og i Midtsjælland.

Rustsvampene har ikke foraarsaget noget større Angreb hverken paa Kornsorterne eller Græsserne endnu, dog meddeles fra Sydsjælland, at *Bygrust* (*Puccinia anomala*) har anrettet Skade paa en Mark med Vinterbyg (I. Lund), og ved Tystofte og Tune er iagttaget spredte Angreb af *Hejrerust* (*Puccinia bromina*) og *Rapgræsrust* (*Puccinia poarum*), tillige findes der overalt en Del *Hejrerust* (*Puccinia holcina*) paa Blød Hejre. Om *Timotheerust* (*Puccinia phlei pratensis*) meddeles fra Lyngby, at Familier som i Efteraaret 1911 var stærkt befængte har overvintret daarligt mens svagt angrebne Familier har overvintret bedre. En Art af Brand, som findes i mange forskellige dyrkede Græsarters Blade, *Stribebrand* (*Tilletia striiformis*) er fundet i Lyngby, ved København og paa Amager i Slutningen af Maj i temmelig stor Mængde i Bladene af Hundegræs, Hejre, Rævehale, Draphavre og andre; den ødelægger Bladene ved at fylde dem med lange sorte Brandstriber og hindrer de angrebne Planter i at skyde Stængel, og fortjener vistnok at henregnes til de skadelige Svampe, som vi bør skænke en større Opmærksomhed.

*Lys Pletsyge* er i Aar begyndt noget tidligere end sædvanligt at vise sig i Havren; allerede sidst i Maj er der iagttaget meget alvorlige Angreb i Havremarker ved Tystofte og Lyngby. I et lokalt Forsøg ved Maribo har en Tilførsel af Mangansulfat givet et udmærket Resultat. Forøvrigt er der nu ogsaa iagttaget svage Angreb af *Lys Pletsyge* paa Byg og Hvede paa saadanne Marker hvor *Havrø* lider af denne Sygdom.

Paa Hundegræs er der fundet mange Sygdomme i Maj Maaned; den velbekendte *Skedesvamp* (*Epichloë typhina*) har vist sig mange Steder og *Dusksvamp* (*Mastigosporium album*) kan findes i de fleste Hundegræsmarker. Fra Tystofte meldes om et ondartet Angreb af *Meldug* (*Erysiphe graminis*), der dog havde begrænset sig til enkelte Planter. Derimod er der fra en større Hundegræsfrøavl ved Værsløv blevet indsendt Prøver af en Bakteriesygdom, som har været kendt i Udlandet i ca. 10 Aar, men ikke har været iagttaget her hjemme før nu. Toppen bliver ganske smal og faablomstret og alle Smaaaksene er klæbede sammen af et gult halvfedt Stof omtrent som indtørret Æggeblomme. Der skrives, at 5 % af Aksene er angrebne over hele Marken, mens 2 andre Marker i Nærheden ikke fejler noget. Den samme *Aks-Bakteriose* er i de sidste Dage ogsaa blevet sendt os fra flere Steder paa Fyen. Vi vil sætte meget stor Pris paa, om vore Medarbejdere Landet over vil have deres Opmærksomhed henvendt paa denne Sygdom og skaffe os Oplysninger om, hvor udbredt den er, og især, om der er Mulighed for, at den er blevet indført med fremmed Hundegræsfrø.

*Kløverens Bagersvamp* (*Sclerotinia trifoliorum*) har fortsat sit Angreb det meste af Maj Maaned igennem paa Alsike og Rundbælg ved Lyngby og paa Lucerne ved Tystofte (Frandsen).

*St. Hanssyge* paa Ærter er iagttaget i Herningegnen.

Paa Gulerødder er iagttaget *Gulerødssvamp* (*Phoma Rostrupii*) paa udplantede Gulerødder ved Løgstør (Hein). Paa Runkelroer er flere Steder fundet begyndende Angreb af *Rodbrand*. *Mosaiksygen* paa Frø-runkelroerne, der voldte Frøavlerne saa store Tab i Fjor, er begyndt at vise sig i ret betydelig Udstrækning i Markerne igen i Aar. Fra Struer klages over, at de udplantede Roer spirer daarligt paa Grund af Frostskade under Overvintringen.

Lyngby, den 8. Juni 1912.

I. Lind.

Om Angreb af Larven af *Kornets Blomsterflue* (*Hylemyia coarctata*) paa Vintersæd, navnlig Hvede, foreligger der Meddelelser fra mange Egne: Falster, flere Egne af Sjælland, Møen, Haderslev Østeramt, overalt kun paa Hvede efter Renbrak. Fra Haderslev skrives saaledes: „I et Skifte, hvor Hvede efter Renbrak stod Side om Side med Hvede efter Roer, var der skarpt Skæl i Angrebets Styrke hele Marken igennem. Efter Roer var der kun ganske enkelte angrebne Planter. Angrebet er værst“, skrives der endvidere, „paa lermuldede Jorder, og der igen paa de løseste og letteste Pletter“ (Jeppe Østergård). Fra Haslev skrives: „Larver er iagttaget helt til Midten af Maj; men Hveden er jo nu ved Hjælp af lidt Chilispeter kommet nogenlunde over det ellers slemme Angreb“. Angrebene af *Smælderlarver* (*Agriotes lineatus*) har ligeledes paa Grund af Planternes svækkede Tilstand gjort mere Skade i Vintersæden, særlig Hveden, end sædvanligt paa dette Tidspunkt. Fra Aarhus skriver Kaj Petersen: „Jeg har i kraftige Sideskud paa Rug fundet store Larver af *Korn-Smælder* (*Agriotes lineatus*); som helt ødelagde Skuddene. Hovedskuddet var uskadt og i Skridning. Mange Steder har Vaarsæden, særlig paa vaad og kold Jord, lidt meget ved deres Angreb, navnlig er det gaaet ud over den tidligt saaede Sæd. Fra Skullerupholm skrives saaledes: „Larverne har i den allertidligst saaede Sæd (saaet de første Dage i April) gjort en Del Skade“ (Jac. Søgaard). Dog skyldes det daarlige Udseende af mange Vaarsædsmarker ikke Smælderangreb, men er kun en Følge af de uheldige Vækstbetingelser, fremfor alt Kulden. Muligvis vil der paa Grund af den sene Saaning endnu ind i Juni vise sig Angreb; fra Aarhus skrives saaledes: „Saanningen er sen i Aar; Hovedangrebet kommer derfor i første Halvdel af Juni (Kaj Petersen), fra Faarevejle: „Ganske lidt Angreb i Vinterbygget, men intet paa Vaarsæden endnu, saa jeg tænker næppe, der bliver stærkt Angreb i Aar paa den, dog helt udelukket er det ikke, da her saas sent paa Lammefjorden“ (H. C. Hansen). Om særlig stærke Angreb foreligger der Meddelelse fra Stubbekøbing, Stevns, Fredericia-Egnen, Sydsjælland, Vejen Mose. Fra det sidste Sted skrives: „I en Havremark, hvor Jorden i flere Aar har ligget ud med Græs, er der et stærkt Angreb af Smælderlarver; de har allerede udtynnet Bestanden saa stærkt, at der kun er godt Halvdelen af det normale Planteantal tilbage. Og roder man lidt op i Jordoverfladen, findes en Mængde Larver; saa der er stor Fare for, at det meste af Bestanden ødelægges“ (S. Sørensen). Ved Dalum er der iagttaget lidt Angreb paa Byg og Havre af *Tusindben* (*Blanjulus guttulatus*).

Fra Als foreligger der Meddelelse om Havremarker, der ser ud til at være stærkt angrebet af *Havreaal* (*Heterodera schachtii* var. *avenae*); men Aalehunnerne er endnu (25. Maj) ikke kommet frem paa de stærkt grenede Rødder. Fra Lolland foreligger der Meddelelse om Angreb paa en Hvedemark, hvoraf ca. 10 Tdr. Ld. er saa at sige mislykket og skal pløjes om. Aalene har begyndt at vise sig paa Rødderne.

Der foreligger et Par Meddelelser om lidt Angreb af *Fritfluelarver* (*Oscinis frit*). Larven af *Stængeluglen* (*Hadena secalis*) og *Rug-Blærefoden* (*Limothrips denticornis*) har gjort sig bemærket flere Steder. Fra Askov skrives saaledes: „Efter at Rugen var skredet igennem, viste det sig, at Aksene i ret stor Udstrækning var angrebet af Blærefødder. I den nederste Del af Akset var Avnerne omdannet til fine, traadformede Vedhæng. Angrebet er betydelig udbredt“ (S. Sørensen). Ved Lyngby er der iagttaget et stærkt Angreb paa Byg af *Jordlopper* (rimeligvis *Phyllotreta vittula*); der skrives herom: „Omkring den 20. bemærkede jeg et stærkt Angreb af Jordlopper paa Byg; et Havrestykke, kun adskilt herfra ved en 1 m bred Gang var derimod slet ikke angrebet. Havde Tøken vedvaret, vilde det vist have gaaet haardt ud over Bygget . . . , men Regnen og det kolde Vejr i de sidste Dage har stanset Angrebet, og Bygget rettede sig meget hurtigt“ (J. Johnsen). I Aarhus-Egnen har der ligeledes i Slutningen af Maanedens været lidt Angreb af Korn-Jordlopper paa Rug, Byg og Havre. Om Angrebet i Byg skrives, at det er Byg efter Havre, og at der i Markens Udkant findes en Tærskelplads med Stakke og en Masse spildt Smaahalm og Avner. „Her omkring er Angrebet stærkest og her er det sandsynligvis ogsaa begyndt“ (Kaj Petersen). Fra Aarhus-Egnen foreligger der Meddelelse om Angreb af *Snegle* (*Limax agrestis* og *Succinea pratensis*) paa Rug, Byg og Havre, Ravsneglen mest i Havremarker langs Skov og Hegn. Fra samme Egn skrives, at *Spurve* (*Passer domesticus* og *P. silvaticus*) endnu i Maanedens første Dage gjorde Skade paa bredsaaede Vaarsæds- og Udlægsmarker.

*Muldvarpen* (*Talpa europaea*) har i den ovenfor omtalte Havremark i Vejen Mose og flere Steder ved Dalum, navnlig i Vaarsædsmarkerne, gjort temmelig stor Skade.

*Kaalroer og Turnips. Jordlopper* (*Phyllotreta nemorum* og *Ph. atra*) har som sædvanligt optraadt meget forskelligt i de forskellige Egne af Landet, ja hyppigt ogsaa indenfor samme Egn. Herom skriver Kaj Petersen: „Der er ikke Spor af Regel for deres Optræden. Den ene Mark kan blive opædt, medens Naboemarken gaar næsten fri.“ Fra Jylland hedder det gennemgaaende, at der ikke er sket større Skade; fra Askov skrives dog, at der den 20.-25. begyndte et stærkt Angreb paa nogle spæde Kaalroeplanter; men et Par efterfølgende Dages Regn og Kulde standsede Angrebet næsten fuldstændigt; i de sidste Dage er der igen begyndt at komme lidt Jordlopper“ (S. Sørensen). En lignende Meddelelse foreligger fra Haderslev Østeramt. Paa Sjælland har de derimod flere Steder (Stevns, Tune, Haslev, Landbohøjskolen) optraadt ret ondartet. Fra Stevns skrives saaledes: „Enkelte Steder har de fuldstændig afædt Planterne, saa Omsaaning har været nødvendig. Hvidkaal til Frø har de et enkelt Sted ødelagt; de har bogstavelig ædt hele Planten, saa Markerne fuldstændig mislykkes. Der er uden Resultat sprøjtet med store Mængder af Ajle. Sprøjtning med Schweinfurtergrønt er ogsaa prøvet, og der siges, at det hjælper lidt“ (Gejl Hansen). Det sikreste Middel mod Jordlopper er, som det ogsaa af flere bemærkes: Rigelig Udsæd i Forbindelse med tidlig og hyppig Radrensning. *Glimmerbøsser* og *Skulpe-Snudebiller* (*Meligethes aeneus* og *Ceuthorrhynchus assimilis*) har mange Steder optraadt i stor Mængde og har paa sine Steder endogsaa helt umuliggjort Blomstring. I Stevns har man uden Resultat for-

søgt Overbrusning med Ajle, hvorimod Schweinfurtergrønt er forsøgt med godt Udbytte; „men Behandlingen synes,“ skrives der, „at skulle gentages med 2–3 Dages Mellemrum“ (Gejl Hansen). Sprøjtning med Schweinfurtergrønt eller Blyarsenat vil, rigtig gennemført, altid hjælpe noget; men det er ganske vist, saa længe Arbejdet skal udføres med Haandsprøjte, noget omstændeligt paa større Arealer. Rødremsning og Afrystning ved Hjælp af bøjelige Pilekviste paa Rødremseren er en let og bekvem Maade til at ødelægge i hvert Fald en Del af Bilerne. Overfor Ståmrøer og paa mindre Arealer, hvor Arbejdet kan overkommes, bør den mere virksomme Afbankning ikke forsømmes. *Kaalfluellarven* (*Anthomyia brassicae*) nævnes kun fra et Sted (Esbjerg), hvor der den 20. viste sig svagt Angreb i Blomkaal og Savojkaal.

I *Runkelroe*- og *Sukkerroemarker* har der flere Steder (Åmager, Lolland, Falster, Møen, Fyen) været stærkt Angreb af *Tusindben* (*Blanjulus guttulator*) saa vel paa Frøet som paa Kimplanterne.

*Bladrandbiller* (*Sitones lineatus*) har ligesom Jordlopper optraadt meget forskelligt: nogle Steder i mindre Antal og uden videre Betydning (Ørsted, Haderslev, Tystofte), medens de andre Steder har været ret ondartede og gjort ikke ringe Skade (Fredericia, Askov, Stevns, Tune, Lyngby, Lejre). Nogle Steder har Angrebet været Maanedens ud, medens det andre Steder er taget af tidligere. Fra Tune skrives: „stærkt i det tidlige Foraar, men i Løbet af Maj jævnt aftagende“ (Otto Christensen). Nogle Steder er det gaaet mest ud over det tidligst saaede, andre Steder har det sent saaede lidt mest; saaledes skrives der: „har væsentligst anrettet Skade paa 1. Saatid ( $\frac{1}{2}$ ) af Krybærter“ (N. Esbjerg); „det første Hold nyspirede Ærter er mere end halvt ødelagt, Hjerteskuddet ædt og det første Bladpar afgrødet ind til Ribberne“ (Kaj Petersen). Ved Askov er det derimod de sidstsaede Blandinger af Ærter og Vikker, der har lidt mest. Det er særlig Ærter i Renbestand samt Ærter og Vikker i Blandsæd-Afgrøder, der har været hjem søgt; men ogsaa paa Hestebønner, Lucerne og Kløver har der nogle Steder været en Del Angreb. I Vejen Mose har der i Begyndelsen af Maanedens ud og ved Aarhus i Slutningen af Maanedens været lidt Angreb af *Smælderlarver* (*Agriotes lineatus*) paa Rødkløver og senere omkring ved d. 20. paa Hestebønner og Ærter saet sammen. Ved Lyngby og Tystofte har *Bladlusene* (*Aphis* sp.) begyndt deres Angreb paa Kællingetand. Fra Lyngby skrives, at der er mange *Mariehøns* (*Coccinella*-Arter), saa at Lusene vist næppe bliver slemme. Ogsaa fra Aarhus foreligger der Meddelelse om talrige Mariehøns i det sidste Tidøgn af Maanedens.

Om ny Angreb af *Kløveraalen* (*Tylenchus devastatrix*) i Lucerne foreligger der i denne Maaned tre Meddelelser: fra Næstved, Tudsenæs og Taastrup; alle tre Steder er Angrebet begyndt i Foraaret, det første Sted i en 5-aarig, det sidste Sted i en 4-aarig Lucernemark. Fra Aarhus-Egnen omtales Angreb af *Snegle* (*Limax agrestis* og *Succinea pratensis*) i Slutningen af Maanedens paa Rødkløver langs Skov og Hegn.

Paa nyspiret Græs, væsentlig almindelig Rajgræs, har der ved Aarhus været lidt Angreb af *Knoporme* (*Agrotis* sp.) som overbed Græsset lige ovenfor Frøet.

København, den 8. Juni 1912.

Sofie Rostrup.

# Maanedlige Oversigter

over

## Sygdomme hos Landbrugets Kulturplanter

fra

De samvirkende danske Landboforeningers plantepatologiske Forsøgsvirksomhed.

---

### XLV. Juni 1912.

Et hæftigt *Stormvejr* den 13.–15. Juni har overalt i Landet gjort megen Skade ved at knække Straaene af Rug og Hvede, særlig paa saadanne Steder, hvor der var Angreb af Fodsyge hos Rugen; Rugens Aks har lidt meget, ligesom Bladene hos Kartoffler og Roer har taget en Del Skade. Rugens Blomstring har foregaaet under uheldige Forhold og strakt sig over en lang Periode; Kærnedannelsen synes mange Steder at blive mangelfuld. Den stærke Regn ved Maanedens Slutning har givet Anledning til megen Lejesæd.

*Lys Pletsyge* hos Havre er bemærket overalt i Landet, ofte i meget ondartet Grad. Som i tidligere Aar har denne Sygdom især vist sig paa lave tørveholdige Jorder, eller paa Jorder, der har faaet Kalk eller Mergel i rigelig Mængde. Forsøg, anstillede i Aar, dels af Forsøgsvirksomheden, dels af nogle Landboforeninger, har bekræftet tidligere Erfaringer om, at Sygdommen kan bekæmpes ved at anvende *Svovlsur Ammoniak* til Havre i Stedet for Chilisalpeter, Staldgødning eller Ajle; dette Gødemiddel maa udbringes i Marts Maaned eller tidligere og virker altsaa forebyggende. Men Sygdommen kan ogsaa helbredes ved Vanding af de syge Arealer med *Mangansulfat* efter hollandsk Mønster; Forsøgene med dette Stof har i Aar givet udmærkede Resultater, selv hvor Vandingen først har fundet Sted, naar Havren havde 4 Blade og Sygdommen var meget tydelig. Af Mangansulfatet anvendes 50 kg. pr. ha, opløst i 1000 Liter Vand; det udbringes, naar Havren har 2–3 Blade. Dette Stof er ret kostbart; men da det vil kunne anvendes mange Steder med stor Fordel, vil der sikkert blive saa stor Efterspørgsel efter det, at det bliver fabrikeret i større Mængder og til rimelig Pris.

*Havreaalen* optræder mange Steder meget ødelæggende i Havren, hvor denne kommer for ofte eller for nær paa hinanden i Sædsnittet; nogle faa Steder er der ogsaa iagttaget stærke Angreb af den i Hvede.

*Smælderlarverne* har ikke sjældent gjort stor Skade paa Roer og Vaarsæd, der dog de fleste Steder som Følge af det gode Grødevejr i den sidste Del af Maaneden er kommet nogenlunde over Angrebet. Mange Steder har der i Runkel- og Sukkerroer været stærkt Angreb, fortsat fra Maj Maaned, af *Tusindben*.

Endelig har *Fritfluelarven* ikke faa Steder gjort stor Skade paa sent saaede Havremarker.

*Jordlopperne* har nogle Steder optraadt i saa stor Mængde, at man gentagne Gange har maattet saa om som Følge af deres Ødelæggelser.

---

Til Underretning for vore Medarbejdere tjener endvidere følgende Oversigt:

**F**or denne Maaned er indkommet ialt 38 Indberetninger, deraf 27 fra Jylland, 3 fra Fyn, 7 fra Sjælland, 1 fra Lolland.

*Stængelbrand i Rugen* (*Urocystis occulta*) er bemærket i de fleste Egne af Landet, i en Mark ved Aalborg var 20 pCt. af Straaene angrebne (Søndermølle), ogsaa ved Aarhus er bemærket stærke Angreb (Kay Petersen). *Fodsyge i Rug* har gjort en Del Skade paa Askov Sandmark (Stenbæk), og andre Steder i Jylland, særlig efter den stærke Storm. *Brunrust* (*Puccinia dispersa*) viser sig nu overalt paa Bladene af Rug, i Reglen dog i ringe Mængde, de andre Arter af Rust paa Kornarterne er paafaldende sjældne i Aar, hvilket plejer at være Tilfældet efter strænge Vintre.

*Stinkbrand i Hvede* (*Tilletia caries*) er bemærket allerede den 25. Juni ved Abed (Vestergaard). *Stovbrand i Hveden* (*Ustilago tritici*), som forøvrigt plejer at være ret sjælden, er fundet i Forsøgsmarken ved Lyngby, ved Tune (O. Christensen) og i ikke ringe Mængde i Wilhelminahvede i Nordslesvig (Hansen).

*Fodsyge hos Hvede* (*Fusarium* o. a. Svampe) har mange Steder faaet Hveden til at se syg og lidende ud med gule eller endog helt visnede Blade. Ved Thisted er iagttaget et meget udpræget *Fusarium*-Angreb paa uafsvampet Hvede, mens Hveden i de afsvampede Parceller havde sunde, grønne Blade og en kraftig Vækst (N. P. Kristensen), ligeledes meddeles fra Nordslesvig at Hveden flere Steder lider saa stærkt af *Fusariose*, at det hindrer Skridningen.

Ogsaa *Byg* lider en Del under *Fusarium*-Angreb, f. Eks. skrives fra Tystofte, at den 6-radede *Byg* er stærkt udtyndet, Skudene er vredne og krøllede under Jordskorpen (Frandsen). Ogsaa andre Steder er *Rodbrand* bemærket. *Nøgen og dækket Bygbrand* (*Ustilago nuda* & *hordei*) er set mange Steder, den nøgne Brand især i *Hannchen-Byg*.

*Stribesyge* (*Helminthosporium gramineum*) er ret ødelæggende i uafsvampet *Byg*, ved Aalborg er der fundet Marker med 5 pCt. ødelagte Planter (Søndermølle), i Stevns indtil 20 pCt. (Geil Hansen). Ved Ringkøbing er set *Stribesyge* i Tystofte Korsbyg, dog meget mindre end i de samme Steds dyrkede andre Bygsorter.

*Lys Pletsyge* er bemærket paa Havren i alle Landets Egne, ofte meget ødelæggende, ved Aalborg var Angrebet stærkere paa Gulhvid Tystofte end paa andre Havresorter. Den er forøvrigt ogsaa bemærket paa *Byg*, *Rug* (Vaarrug) og *Hvede*, hvor den ogsaa fremkalder de samme rækkestillende Pletter, dog uden at gøre den samme Skade som paa Havre. Da lys Pletsyge saa godt som altid er afhængig af, at Jordens Reaktion er alkalisk, kan den efter tidligere Erfaringer lade sig modvirke ved de Former af Kunstgødning, der er af fysiologisk sur Karakter, især *svovlsur Ammoniak* og *Superfosfat*. Der berettes da ogsaa baade fra Hjørring og Dalum, at Havren staar godt paa Marker, der tidligere har været plagede af lys Pletsyge, fordi man har anvendt svovlsur Ammoniak i Stedet for Chilisalpeter. Og i et Gødningsforsøg ved Graasten kunde der ses et meget større Angreb af *lys Pletsyge* i den Havre, der var gødet med *Thomasfosfat* end i den, der var gødet med *Superfosfat* (Hansen). Udmærket vellykkede Forsøg med Bekæmpelse af lys Pletsyge ved Hjælp af *Mangansulfat* er anstillede af Lolland-Falsters Landboforening ved Maribo og af den plantepatologiske Forsøgsvirksomhed ved Tune, Græsted og Lyngby. I det sidstnævnte Forsøg blev Mangansulfat først udbragt den 5. Juni, da Sygdommen allerede var meget tydelig og der meddeles os, at et lignende Forsøg blev anstillet ved Dalum Landbrugsskole i Fjor, hvor det lykkedes at kurere den syge Havre endog saa sent som den 10. Juni. Mangansulfatet er anvendt i en Mængde af 50 kg pr. ha, udbragt ved Vanding med en 5 pCt. Opløsning i Vand.

Den i forrige Maanedsbetretning omtalte *Aks-Bakteriose* hos *Hundegræs* kan med den stærkt udbredte Hundegræsfrøavl sikkert faa en ret stor Betydning og har derfor været Genstand for særlige Opmærksomhed i Juni Maaned. Det er lykkedes at konstatere Sygdommens Tilstedeværelse i Jylland (Viborg og Skive), paa Fyen (flere Steder ved Odense), Sjælland (mange Steder) og Lolland; enkelte Frøavlere har bemærket dens Tilstedeværelse baade 1910 og 1911; men mange Steder har den ikke vist sig førend i Aar, selv i ældre Marker. Det er forøvrigt ikke saa mærkeligt, om den enkelte Aar i Lighed med andre Svampe- og Bakterieangreb findes i saa ringe Mængde, at den ikke bemærkes, mens den under andre Omstændigheder kan optræde i stor Mængde. Trods flittig Eftersøgen kunde den kun findes paa *Hundegræs* (*Dactylis glomerata*) og er sikkert bundet til denne specielle Græssort alene. Ved særlig Imødekommenhed fra Danske Landboforeningers Frøforsyning fik jeg Lejlighed til at undersøge alle de Marker, der (i 1910) var blevet tilsaade med et bestemt Parti Hundegræsfrø. Af de 11 undersøgte Marker var Sygdommen tilstede i de 8 og havde gennemgaaende voldt et Tab af 10–20 pCt.; paa to Marker, hvor Sygdommen ikke var til at opdage, var Hundegræsset radsaaet, med ca. 19 Tommers (50 cm) Afstand, hvilket aabenbart havde givet Planterne en saa kraftig Vækst, at Sygdommen var overvundet. I andre Marker, som ikke stammede fra det Parti, var Sygdommen ikke til at finde. Hos en Hundegræsfrøavler, der havde tilsaat en Mark med et andet Parti Hundegræsfrø, men en enkelt Halvager med det omtalte Parti, fandtes Sygdommen kun i denne ene Halvager. Der synes derfor for Tiden, saa længe man ikke ved mere om denne Sygdom, at være Grund til at tro, at den spredes paa Markerne med Udsæden, især da den allevegne findes jævnt spredt over hele Marken.

*Skedesvamp* (*Epichloë typhina*) er flere Steder fundet paa Hundegræs saavel som paa Fioringræs og Fløjlsgræs, dog uden at gøre videre Skade.

Paa *Kartoflerne* begynder *Bladrullesyge*, *Krusesyge*, *Mosaiksyge* og *Stængelbakteriose* at vise sig. I Begyndelsen af Juli bør Kartofflerne sprøjtes, første Gang med *Bordeauxvædske* for at bekæmpe Kartoffelskimmelen, anden Gang i Begyndelsen af August.

*Kløverens Bagersvamp* (*Sclerotinia trifoliorum*) har fortsat sit Angreb paa *Rødkløver* og *Lucerne*, især hvor Væksten er tæt og Fugtigheden holder sig i Bunden af Bevoksningen. Man ser ofte den nedre Del af Stænglerne indspundne i Svampens Mycelium, og Sklerotierne dannes ret højt oppe paa Stænglerne.

*Runkelroerne* led i Begyndelsen af Maaneden mange Steder af *Rodbrand*; paa Frørunkelroerne ses de fleste Steder *Mosaiksyge*, dog synes den ikke at gøre fuldt saa megen Skade i Aar, som i den tørre Sommer i Fjor; i Vestjylland (Egnen om Ringkøbing og Struer) er Sygdommen dog ikke bemærket.

Lyngby, den 9. Juli 1912.

I. Lind.

*Vintersæden.* Larven af *Hvidaks-Uglen* (*Hadena secalis*) har fortsat sit Angreb Maaneden igennem, de fleste Steder dog kun i ringe Grad; fra Aarhus skrives endogsaa: „Paa den svære Jord har jeg ikke set et eneste Angreb i Rugen“ (Kay Petersen). Enkelte Steder har der dog været betydeligt Angreb: En Mark Vest for Varde var saaledes den 15. Juni stærkt medtaget (Joh. Nielsen). Ved Kibæk, hvor Angrebet ellers har været ubetydeligt, har et Par Rugmarker været angrebet saa stærkt, „at der virkelig kan være Tale om Forringelse af Afgrøden“ (J. M. Kjær sig). *Rug-Blærefoden* (*Limothrips denticornis*) har flere Steder angrebet Rugen; saaledes har den ved Tune gjort en Del Skade i dennes Skridningstid; fra Aarhus-Egnen nævnes Angreb af *Aks-Blærefoden* (*Anthothrips aculeata*) i Hvede. *Hvedemyggen* (*Cecidomyia tritici*) er iagttaget ved Hvedens Skridning (Stevns, Tune, Abed) i sædvanlig Mængde. Ved Abed og paa en Gaard i Københavns Omegn er der iagttaget stærke Angreb af *Havreaal* (*Heterodera Schachtii* var. *avenae*) paa Hvede. Om *Ravneglen* (*Succinea putris*) skrives der fra Aarhus, at den hænger paa Rugens Blade og gnaver af dem.

*Vaarsæden.* *Smælderlarverne* (*Agriotes lineatus*) har i Aar paa Grund af den sene Saaning og den langsomme Vækst fortsat deres Angreb usædvanlig længe, og mange Steder har Angrebet været ret ondartet (Hjørring, Brønderslev, Skelskør, Lammefjorden, Abed): „Angrebet kulminerede, som jeg havde ventet, i Maanedens første Uge“ (Kaj Petersen). „Smælderlarver har enkelte Steder ødelagt saa meget, at det har været nødvendigt at saa Kornet om; men ofte er det sidstsaade ligeledes blevet ødelagt“ (Calundan). „I første Halvdel af Maaneden led Sæden en Del af Smælder-Angreb“ (H. C. Hansen). Ved Forsøgsstationen i Askov er en lille Majsmark (saaet 1. Juni), der stod meget smukt, blevet fuldstændig afædt i Dagene 16.–19. Juni; ikke én Plante blev tilbage. Fra Stevns skrives: „Paa en Ejendom, hvor der forrige Maaned var stærkt Angreb, er der med udmærket Held anvendt 75 Pund Chilisalpeter pr. Td. Ld. Sæden staar nu ret godt“ (Gejl-Hansen). Fra Faarevejle: „Et enkelt Sted, hvor der er anvendt Tobaksstøv, er Angrebet uden Betydning“ (H. C. Hansen). Angreb af *Havreaalen* (*Heterodera Schachtii* var. *avenae*) har i Maanedens Løb givet sig tidligt til Kende; mange Steder ses der stærkt angrebne Marker (Bornholm, Fyen, Aarhus-Egnen). Ved første Tidøgns Klutting viste Hunnerne sig paa Rødderne. Fra Nordslesvig skrives: „Slem mange Steder paa Als og i Sundeved“.

*Fritfluellarven* (*Oscinis frit*) har mange Steder gjort stor Skade paa sent saaede Havremarker, af hvilke der i Aar findes usædvanlig mange. I Holstebro-Egnen har den saaledes optraadt i stor Mængde og særlig i Forbindelse med Lys Pletsyge gjort megen Skade; „enkelte Steder er endogsaa“, skrives der, „den graa Havre, der klarer sig bedst overfor disse to Angreb, stærkt medtaget“ (A. Pedersen). Fra Landbohøjskolen skrives: „Angrebet har været ret slem i Aar; kun Havre, der var saaet omkring d. 1.–10. April, er gaaet fri“ (Fruegaard). Fra Tune: „er i almindelige Havreafrøder til Stede i omtrent sædvanlig Mængde, snarest lidt talrigere; i to af Forevisningsmarkens Parceller, samt 10–12 Dage senere end de øvrige, er Angrebet ganske overordentlig stærkt – næppe én Plante er gaaet fri for Angreb“ (Otto Christensen). Fra Abed: „Stærke Angreb i sildig-saaet Havre; mindre betydeligt – men ingenlunde sjælden – paa den i Midten af April saaede Havre“ (H. A. B. Vestergaard). Andre Steder (Studsgaard, Odense-Egnen, Lyngby, Faarevejle) har der kun været lidt Angreb.

*Blærefodder* (*Thrips cerealium*) har begyndt at vise sig paa Havren; fra Tune skrives: „i de sidste Dage er der Tegn til, at der ogsaa (tidligere nævnt Angreb af Blærefodder paa Rug) vil kunne voldes ret stor Skade paa Havre“ (Otto Christensen). *Bladlus* særlig *Kornlusen* (*Siphonophora cerealis*) har de sidste Dage begyndt at indfinde sig paa Rug og Havre. Ved Abed har et lille Stykke Majs af en ny amerikansk Sort været stærkt angrebet af *Snegle*, medens almindelig Staldfodermajs er gaaet fri. *Spurve* (*Passer domesticus*) har paa Forevisningsmarken i Aalborg ødelagt alle Majsplanterne og pillet de smaa Spirer op af 6rd. Byg, saaet d. 18. Juni. Vinterbyg er de som sædvanligt faldet over, især paa Forevisningsmarker, hvor der kun er smaa Stykker heraf.

*Runkel- og Sukkerroer.* Flere Steder har der været Angreb af *Smælderlarver* (*Agriotes lineatus*); paa Amager har disse saaledes et Sted ødelagt en Del af en Runkelroemark i den Grad, at den maatte nedpløjes og omsaas. Under Pløjningen indfandt der sig en Mængde Maager, hvilket rimeligvis er Aarsagen til, at de nyopkomne Roer klarede sig godt. Det i Beretningen for Maj Maaned omtalte Angreb af *Tusindben* (*Blanjulus guttulatus*) er fortsat – flere Steder ret ødelæggende – ind i Juni. Enkelte Steder har der været lidt Angreb af *Knoporme* (*Agrotis* sp.); flere Steder har Larven af *Kartoffelboreren* (*Hydroecia micacea*) gjort Skade i Roerne. Paa Møen er der iagttaget et Angreb paa Sukkerroer af *Roeaalen* (*Heterodera Schachtii*). Ved Abed har der paa Sukkerroer og Foderbeder været et stærkt Angreb af *Runkelroebillen* (*Atomaria linearis*); ved Maanedens Slutning var Angrebet ophørt. Om *Bedelusen* (*Aphis papaveris*) foreligger der kun én

Meddelelse: „Samtidigt med at Bedelusen optræder i endnu faatallige, spredte Kolonier i en Afgrøde af Frø-Runkelroer, viser der sig et betydeligt Antal Mariehøns (Otto Christensen, Tune). *Muldvarpen* (Talpa europæa) har ved Skals gjort en Del Skade i Roemarkerne ved at rode Jorden op, saa at Planterne visnede.

*Kaalroer og Turnips.* Fra enkelte Steder foreligger der Meddelelse om Angreb af *Smælderlarver* (Agriotes lineatus); saaledes skrives der fra Aalborg: „Den 8. Juni iagttoges der Angreb paa en meget velholdt Kaalroemark, og allerede d. 21. var Angrebet saa stærkt, at Halvdelen af Planterne faldt; paa de værst angrebne Steder kunde der findes 20 Larver pr. løbende Alen i Roerækkerne“. (J. Søndermølle). I Stevns har de ødelagt en Del udplantet Hvidkaal. Enkelte Steder har der været Angreb af *Knoporme* (Agrotis sp.); fra Varde foreligger der saaledes Meddelelse om, at de har været slemme midt i Maaneden; ved Løgstør har der været ondartet Angreb paa Kaal. *Kaalfluellarver* (Anthomyia brassicae) er flere Steder optraadt ødelæggende i Kaalroer (Tylstrup, Dalum, Aarslev) og Kaal, særlig Blomkaal (Studsgaard, Dalum og Faarevejle), sjældnere i Turnips. Ligesom i forrige Maaned har *Jordloppernes* (Phyllotreta nemorum og atra) Optraeden været meget forskellig; nogle Steder har der saa godt som intet Angreb været, fra Silkeborg skrives saaledes: „Takket være Kulde og Regn har vi ikke mærket noget til Jordlopper i Aar“ (H. P. Nielsen); andre Steder har de været talrige uden dog – paa Grund af det gode Grødevejr – at gøre stærk Skade; men flere Steder (Bornholm, Sundved) har de ødelagt Afgrøderne saaledes, at der Gang efter Gang har maattet omsaas. De fleste Steder er de for Størstedelen forsvundet paa et tidligere eller senere Tidspunkt af Maaneden, da Regnen begyndte. Om *Kaalmøl* (Plutella cruciferarum) skrives der fra Tune: „De er kun meget sparsomt til Stede endnu ved Juli Maanedes Begyndelse og vil næppe kunne gøre nævneværdig Skade paa rettidig saaede Roer“ (Otto Christensen). Om *Kaallus* (Aphis brassicae) paa Frø-Kaalroer foreligger der en enkelt Meddelelse, om *Kaal-Galmyglarver* (Cecidomyia brassicae) i Skulperne nogle faa Iagttagelser.

*Gulerødder.* *Gulerodsfluens* Larve (Psila rosae) har begyndt at vise sig. Ved Skals har *Muldvarpen* (Talpa europæa) gjort en Del Skade i en Gulerodsmark.

*Kartofler.* I Stevns har *Smælderlarver* (Agriotes lineatus) i en enkelt Mark gjort betydelig Skade. Ved Løgstør har *Knoporme* (Agrotis sp.) været særlig ondartede: „De arbejder i Stænglen lidt under Jordoverfladen (O. Hein). *Kartoffeltægen* (Calocoris bipunctata) har fra Midten af Juni optraadt lidt ved Tune. Fra Nordsjælland klages der over, at *Raagerne* (Corvus frugilegus) piller Læggekartoflerne op og saaledes fuldstændigt ødelægger Kartoffelmarkerne.

*Græsmarks-Bælgplanter og Bælgsæd.* Paa Forevisningsmarken ved Hjørring har *Smælderlarver* (Agriotes lineatus) optraadt ødelæggende paa et Stykke Ærter. *Bladrandbiller* (Sitones lineatus) er optraadt paa alle Græsmarks-Bælgplanter og al Bælgsæd som Regel dog uden at gøre nogen videre Skade. Fra Kibæk skrives dog, at Angrebet i Begyndelsen af Maaneden var noget ondartet paa Ærter, især i Blandsæd (Havre og Ærter). Fra Stevns skrives, at de særlig har angrebet Ærter men ogsaa Vikker: „Midt i Maaneden er der,“ skrives der videre, „iagttaget en Mark med Ærter (6–7 Tdr. Land), som var fuldstændig ødelagt. Bladene var fuldstændig afædt, og Marken saa ud, som den var færdig til Høst, idet den var helt vissengul. Om andet har været medvirkende, har jeg ikke kunnet opdage“ (Gejl Hansen). Paa Bornholm og ved Tystofte er der iagttaget Angreb af Larven af *Lucernegnaveren* (Hypera sp.). Fra Tystofte skrives saaledes: „Der er en Mængde af dem paa en Lucernemark her i Nærheden, og de afribber helt Bladene. Angrebet omtatter dog endnu kun Randen af Marken, idet det har bredt sig fra en Landevejsgrøft 3–4 m ind i Marken“ (H. N. Frandsen). Ved Tystofte er der ligesom tidligere iagttaget Angreb af Larver af *Spidsmus-Snudebiller* (Apion apricans) og *Galmyglarver* (Cecidomyia sp.) i Rødkløverhoveder samt *Galmyglarver* (Cecidomyia loti) i Kællingtandblomster. Fra Tystofte skrives, at *Bedelusen* (Aphis papaveris) lige er begyndt at indfinde sig paa Hestebønner.

*Kløveraalsens* (Tylenchus devastatrix) Angreb ses som sædvanligt rundt omkring i Kløvermarkerne. Om dens Angreb i Lucerne skrives der fra Thisted: Kløveraalsens Angreb var meget fremtrædende først paa Foraaret; men i denne Tid ses det mindre, og i de rigtig gode Lucernemarker er Planterne nu paa de angrebne Pletter endogsaa ret kraftige, men Lucernen er naturligvis her meget tyndere end paa den øvrige Mark“ (N. P. Christensen).

Flere Steder er der iagttaget Gnav af *Snegle* (Limax agrestis) paa Hvid- og Rødkløver (saa vel i Udlægget som i første Aars Marken), Humle-Sneglebælg og Lucerne. Paa Forevisningsmarken ved Aalborg har *Spurvener* (Passer domesticus) ødelagt sidste Saatid af Haveærter.

*Fodergræsser.* *Stankelbenlarver* (Tipula sp.) er iagttaget ved Silkeborg og i Varde Egnen; fra Varde skrives saaledes: „Larver er fundet flere Steder, dog kun ét Sted, vest for Varde, i stor Udstrækning“ (Joh. Nielsen). *Fritfluellarver* (Oscinis frit) er iagttaget i Timothé, Draphavre og udplantede Rajgæsplanter.

København, den 9. Juli 1912.

Sofie Rostrup.

# Maanedlige Oversigter

over

## Sygdomme hos Landbrugets Kulturplanter

fra  
De samvirkende danske Landboforeningers plantepatologiske Forsøgsvirksomhed.

---

### XLVI. Juli 1912.

Juli Maaned kom med godt varmt Vejr, der har været overordentlig gunstigt for alle Markens Afgrøder; fra flere Steder i Jylland klages der over stærk Tørke i den største Del af Maaneden, men i den seneste Tid er der faldet en velgørende Regn over hele Landet. Mange Steder er Høsten nu i fuld Gang. Desværre er meget af den bedste Sæd blevet mer eller mindre ødelagt ved at Kornet er gaaet i Leje allerede en Maaned før Høst.

Af særlig fremtrædende Sygdomsangreb maa nævnes *Meldrøjerne*, der findes i mange Rugmarker i stor Mængde. Deres Fremkomst skyldes det vanskelige Vejr, vi havde i den Tid, Rugen dræede; det tog lang Tid, inden Bestøvningen var fuldendt, og som Følge deraf fik Svampen bedre Lejlighed til at smitte Rugen.

Der findes meget mere *Brand* i Byg og Havre i Aar end i tidligere Aar; det vil derfor blive nødvendigt at beitsse Udsæden til Foraaret.

De forskellige arvelige Sygdomme, der findes hos *Kartoflerne*, er mere almindelige end tidligere og truer med at blive saa udbredte i Kartoffelmarkerne, at de mange Steder vil forringe Udbyttet af Kartoffelavl i en meget høj Grad. *Bladrullesygen* er især meget udbredt i Aar, ogsaa *Sorte Ben* og *Mosaiksygen*. *Bladrullesygen* kendes paa, at Bladene bliver kræmmerhusformet sammenrullede og lyse af Farve, Stænglerne og Bladstilkene antager en sygelig gul eller blaalig Farve og Planterne bliver mindre end de sunde og giver kun et meget ringe Udbytte. *Sorte Ben* kendes paa at den nederste Del af Stænglen bliver sort og raadner indvendig. *Mosaiksygen* faar Bladene til at kruse og giver dem et gult- og grønt-spættet Udseende. Alle disse nævnte 3 Sygdomme formeres gennem Læggeknoldene; derfor bør man i Tide, mens Toppene endnu er friske, opgrave alle de syge Planter af den Del af Marken, hvor man vil avle Læggekartofler; ved Indkøb af Læggekartofler bør man skaffe sig betryggende Sikkerhed for, at de nævnte Sygdomme ikke har været til Stede i de Marker, hvor Læggekartoflerne er avlet.

*Havreaalen* har optraadt usædvanlig ondartet paa Havre og nogle Steder paa Hvede. Kun paa særlig sent saaet Havre er der nogle Steder gjort en Del Skade af *Fritfluens* Larve.

---

Til Underretning for vore Medarbejdere tjener endvidere følgende Oversigt:

**F**or denne Maaned er indkommet ialt 40 Indberetninger, deraf 25 fra Jylland, 2 fra Nordslesvig, 2 fra Fyn, 9 fra Sjælland, 1 fra Lolland og 1 fra Møen.

*Hveden* er i Aar saa godt som fri for *Gulrust* (*Puccinia glumarum*), derimod findes efter uafsvampet Saasæd hist og her en Del *Stinkbrand* (*Tilletia tritici*). Ogsaa *Hvedens Støvbrand* (*Ustilago tritici*) findes ikke saa faa Steder: i Lyngby paa *Criewener Hvede*, flere Steder i Nordslesvig paa *Vilhelminahvede* (H. Hansen og I. Østergaard) og i *Vaarhvede* ved Abed (Vestergaard). *Fodsyge* (forårsaget af *Fusarium* eller *Ophiobolus*) har mange Steder gjort Hveden stor Skade, ved Gredstedbro iagttoges en Hvedemark, hvoraf ret store Partier var helt sorte af de Raadsvampe (*Cladosporium graminum* og *Alternaria*), der som Regel altid findes paa Hvede, der er stanset i Væksten paa Grund af *Fusarium*angreb eller Fodsyge; de mest angrebne Pletter i Marken var de laveste og mest lerede. Der meddeles os ogsaa fra Stevns, at Tystofte Standhvede lider af *Fodsyge* paa en leret Mark. Forfrugten spiller ogsaa en stor Rolle for Fodsygeangrebets Styrke, den synes altid at være værst, hvor der dyrkes *Hvede efter Byg*; og en Hvedemark i Nordslesvig var saa ødelagt af Fodsyge, at den maatte helt omplojes, fordi den kom efter 2 Aars Byg.

*Fodsyge i Rug* (derunder indbefattet baade Angreb af *Fusarium*, *Leptosphaeria* og *Ophiobolus*) kan iagttages i mange Marker for Tiden, især meldes om ondartede Fodsygeangreb i Rug fra Studsgaard (Bjerre) og Aarslev (Pedersen); *Sortrust* (*Puccinia graminis*) er kun fundet i meget ringe Mængde, f. Eks. i Lyngby, hvor der endnu findes nogle Berberisbuske hist og her i Haverne. *Meldrojerne* (*Claviceps purpurea*) er meget almindelige i Aar, især i Randen af Markerne.

*Bygget* lover gennemgaaende en ret god Kærneafgrøde; det synes ikke, som om den allevegne i Mængde optrædende *Bladpletsyge* (*Helminthosporium teres*) har gjort synderlig Skade. Derimod findes der langt mere *Brand* i Bygget i Aar, end i tidligere Aar, især er *Hannchen-Byg* meget angrebet af *Nøgen Brand* (*Ustilago nuda*), ligesom ogsaa *Prentice* og *Guldkorn* er noterede med *Nøgen Brand*. *Dækket Brand* (*Ustilago hordei*) er i Følge Konsulent Jakobsens Meddelelse blevet meget almindelig paa Møen i Aar fordi Damp-tærskværkerne har været brugt til at tærsk brandig Byg paa en Gaard og derefter bragte Smitten med sig til den næste Gaard, hvor der blev tærsket Byg. *Fodsyge* har gjort Skade i mange Bygmarker, især paa kalktrængende Jorder og hvor Byg dyrkes efter Byg. I den plantepatologiske Forsøgsvirksomheds Mark i Lyngby findes særlig heftige Angreb af *Stribesyge* (*Helminthosporium gramineum*) i uafsvampede Parcel-ler af *Amager-Byg*.

*Havren* omtales af alle vore Meddelere som langt stærkere angrebet af Brand i Aar, end i de tidligere Aar, i Gul Havre især *Nøgen Brand* (*Ustilago avenae*), i Graa Havre og Pur Havre især den *Dækkede Brand* (*Ustilago Kollerii*). Den saakaldte „*Mørke Pletsyge*“, der oftest begynder som aflange blodrøde Stænk paa Bladene, der efterhaanden vokser og bliver mørke i Midten, kan iagttages i enhver Havremark for Tiden; om den spiller nogen økonomisk Rolle, naar den kommer paa saa sent et Tidspunkt, er ret tvivlsomt. Derimod er der Grund til at være opmærksom paa en Sygdom, som M. L. Mortensen har omtalt i Oversigt over Landbrugsplanternes Sygdomme i 1910 (Tidsskr. f. Landbr. Planteavl, Bd. 18, Side 324) og kaldt *Gulspidsyge*. Den ytrer sig ved, at Havrebladene dør i Spidsen og den findes paa omtrent de samme Marker, hvor den Lyse Pletsyge hører til, nemlig sortmuldede Sandjorder der er blevet tilført Kalk. Det er ligesom Lys Pletsyge en Sygdom, der er nøje knyttet til den bestemte Jordbund; i Karforsøg ved den plantepatologiske Forsøgsvirksomheds Mark i Lyngby blev den Havre stærkt angrebet af Gulspidsyge, der var saadet i et Kar med „Gulspidsygejord“ fra Jylland. I Tylstrup Mose blev Gul Havre stærkt angrebet mens Graa Havre og Mosehavre syntes mere modstandsdygtige. I Vester Gesten ved Kolding og i Jernvedlund er den samme Sygdom ogsaa iagttaget i Aar, sidstnævnte Sted havde Ejeren prøvet at gøde den ene Halvdel af Marken med *Svovlsur Ammoniak* og den anden Halvdel med Chilisalpeter, Forsøget gav et stort Udslag til Fordel for den svovlsure Ammoniak.

*Ærter*, angrebne af *St. Hanssyge* (*Fusarium vasinfectum*) er iagttaget ved Hillerød (Jacobsen).

*Kartoflerne* lider mange Steder i høj Grad af *Bladrullesyge*, især *Magnum bonum*, men ogsaa andre Sorter; der er al Grund til at tro, at det er en Sygdom, der følger med Læggekartoflerne; hvor forskellige Partier af Læggekartofler er lagt i samme Mark, kan man se det ene Hold stærkt angrebet og det andet fuldstændig frit for Bladrullesyge. *Sorte Ben* (Stængelbakteriose) kan paa samme Maade ses at følge med Læggekartoflerne; fra Skive (Bruun) og Holstebro (Pedersen) skrives, at *Up to date* er langt mere angrebet af *Sorte Ben* end *Magnum bonum*, mens andetsteds fra *Richters Imperator* fremhæves som den, der er mindst modstandsdygtig. *Kartoffelskimmel* (*Phytophthora infestans*) kan nu findes i de fleste Kartoffelmarker, især paa de nedre Blade. En hvidlig hindeagtig Svamp, der beklæder det nederste af Kartoffelstænglerne og undertiden breder sig ud paa Undersiden af de nederste Blade (*Hypochnus solani*) er sikkert ganske uskadelig.

*Mosaiksygen*, der gjorde saa stor Skade paa *Runkelroerne* i Fjor, synes at være langt mindre fremherskende i Aar i det mere fugtige Vejr og efter de lavere Temperaturer i Maj og Juni. Den iagttagelse, at den er værst paa Marker, der ofte har været benyttede til Runkelroer, er blevet bekræftet, idet Roerne paa en Mark ved Jernvedlund, der havde været benyttet til Runkelroer 3 Gange i Løbet af 6 Aar, var stærkt mosaiksyge, mens der kun var rent forsvindende Angreb paa Roerne i en anden Del af samme Mark, der kun havde Roer

for 2. Gang i det samme Tidsrum. *Hjærteforraadnelse* har ødelagt hele Marker af Runkelroer ved Sundeved. *Lys Pletsyge* er iagttaget paa Runkelroer ved Holstebro paa stærkt merglet Sandjord — opdyrket Hede — (Pedersen); Roerne trives kun slet, trods fortrinlig Gødskning og har de samme lyse saftløse Pletter i Bladkødet, som Hovedbladene har under de samme Forhold.

*Kaalbrok* (*Plasmodiophora brassicae*) er bemærket mange Steder i Jylland og i Nordsjælland.

Lyngby, den 9. August 1912.

I. Lind.

**Kornsorterne.** *Hvedemyggen* (*Cecidomyia tritici*), hvis Larver efter Meddelelse fra Tune iagttoges første Gang den 3. Juli, har gennemgaaende optraadt ret godartet; fra Abed skrives dog: „Ret stærke Angreb paa flere Sorter, særlig paa Solhvede“ (H. A. B. Vestergaard). Ved Abed er der i Bygaks iagttaget et Angreb, der, saavidt det foreløbig kan afgøres, skyldes Larven af *den orangeule Hvedemyg* (*Cecidomyia aurantiaca*). Angrebet har været meget forskelligt hos de forskellige Sorter, særlig stærkt hos Hannchen-Byg (H. A. B. Vestergaard). Angreb af Larven af *Halmhvepsen* (*Cephus pygmaeus*) er ved Tune og Abed iagttaget i Byg, det første Sted ogsaa i Hvede „i usædvanlig Mængde“ (Otto Christensen). Ved Tune er Larven af *Aks-Uglen* (*Hadena basilinea*) bemærket i Hvedeaks.

*Bladlus* særlig *Kornlusen* (*Siphonophora cerealis*) begyndte i Midten af Maaneden at optræde i Kornmarkerne, navnlig i Havren, men er trods det varme Vejr ikke tiltaget i saa stor Mængde, som det var at vente. *Blærefodder* (*Limothrips denticornis*, *Anthothrips aculeata* og *Thrips cerealium*) har været til Stede i stor Mængde: Rugen har almindeligt staaet med visne øverste Skeder og ofte med større eller mindre Dele af Akset udsuget; i Bygaks ses hyppigt golde Partier med fjerformig optrævlede Avner; i Havre er Yderavnerne ofte stærkt bearbejdede. Ved Tystofte er der i Hvede iagttaget et mindre Angreb af Larven af *den hessiske Flue* (*Cecidomyia destructor*), der foraarsagede Knækning af Straaene. Larven af *Fritfluen* (*Oscinis frit*) har nogle Steder gjort stor Skade i særlig sent saet Havre. Ret almindelig ses ogsaa dens Angreb i Havrens øverste Del; nogle Steder er Angreb ogsaa iagttaget i Bygkærner. *Hvidaks* i Havre har været meget almindelige. *Bygfluen* (*Chlorops taeniopus*) har optraadt meget sparsomt og er fremkommet meget sent. *Havremider* (*Tarsonemus spirifex*) er iagttaget mange Steder endogsaa i meget høj Grad. Paa Bladene er der iagttaget en Del Angreb af *Tæger*, *Kornblad-Minérfluens* Larve (*Hydrellia griseola*) og *Korn-Guldbillerne* Larver (*Lema melanopa* og *L. cyanella*); om disse sidste skrives fra Aarhusegnen, at Angrebet er meget udbredt og større end alle tidligere Aar: „der findes en Mængde Larver, baade meget store og smaa — som et Knappenaalshoved“ (Kay Petersen). *Havreaal* (*Heterodera Schachtii* var. *avenae*) har gennemgaaende optraadt usædvanlig ondartet paa Havre og nogle Steder paa Hvede. „Det synes,“ skrives der fra Stevns, „at blive værre og værre med denne Plage; mange gaar nu bort fra at dyrke Havre én Rotation igennem“ (H. Gejl Hansen).

*Spurve* (*Passer domesticus*) har flere Steder huseret slemt i det tidligst modne Korn; ved Skallerupholm har *Raager* (*Corvus frugilegus*) ædt 2 Skpr. Ld. tidlig modent Byg.

*Runkel-* og *Sukkerroer*. Fra Nakskov og Møen foreligger der Meddelelse om Angreb af *Roeaalen* (*Heterodera Schachtii*) henholdsvis paa Runkelroer og Sukkerroer. Enkelte Steder har der været Angreb af *Knoporme* (*Agrotis* sp.), i Køgeegnen af *Oldenborrelarver* (*Melolontha vulgaris*). I Grejsdalen og ved Dalum er der paa Runkelroer iagttaget Gnav af Larven af *den 14-plettede Mariehøne* (*Propylea 14-punctata*) og nogle faa Steder af Larven af *den plettede Skjoldbille* (*Cassida nebulosa*). *Bedelusen* (*Aphis papaveris*) har vist sig paa enkelte Skud i Frø-Roemarkerne uden endnu at brede sig. Fra Stevns skrives der dog, at enkelte har maattet sprøjte, medens de fleste har kunnet nøjes med Beskæring (H. Gejl Hansen). Fra enkelte Steder foreligger der Meddelelse om, at Lusene ser ud til at være syge. Fra Tune skrives saaledes: „Kolonierne dør ud paa Grund af smitsom Sygdom“ (Otto Christensen). Frøavlerne bør dog ikke slaa sig til Ro hermed, men hver Dag have Øje med Frø-Roemarkerne og tilintetgøre de eventuelt angrebne Skud, med mindre Lusene virkelig er angrebne af Svamp.

*Kaalroer* og *Turnips*. *Smælderlarver* (*Agriotes lineatus*) og *Knoporme* (*Agrotis* sp.) har flere Steder gjort Skade og udtyndet navnlig de sent saaede Turnips en Del. Fra Studsgaard skrives der saaledes, at Knoporme i et mindre Stykke allerede har ædt over Halvdelen (M. Bjerre). Larven af *Kaalfluen* (*Anthomyia brassicae*) har optraadt ret forskelligt; medens den nogle Steder har gjort forholdsvis lidt Skade, har dens Angreb andre Steder i Begyndelsen af Maaneden været meget ondartet (Kibæk, Smørum). Af Larven af *Kaalmøllet* (*Plutella cruciferarum*) har der hist og her været lidt Angreb, dog ikke af videre Betydning. Fra Ørsted meddeles, at den i Slutningen af Juni optraadte stærkt i to Rækker nærmest Græsmarken; men at Regnen standse Angrebet. Fra Midten af Maaneden har *Kaalorme* (særlig *Pieris brassicae*) begyndt at vise sig, dog endnu ikke i større Mængde. Mange Steder har der paa Kaalroer været et ret ondartet Angreb, som passende kan benævnes „Krusesyge“, idet Planternes Hjerteblade paa Grund af Beskadigelse af Ribberne, særlig Midtribben — uvist af hvilket Dyr — krølles sammen og standses i Væksten. Imidlertid har det vist sig, at Planterne efter en Tids Forløb kommer over Angrebet og vokser videre, men de er forsat en Del i Væksten. Ved Malling, hvor Angrebet begyndte i Slutningen af Juni, var Planterne saaledes i Midten af Juli ved at rette sig. *Kaallus* (*Aphis brassicae*) har i den sidste Del af Maaneden begyndt at vise sig i ret rigelig Mængde.

*Gulerødder.* Angreb af *Gulerødsfluens* Larve (*Psila rosae*) er bemærket adskillige Steder.

*Kartofler.* Enkelte Steder har der været ubetydeligt Angreb af *Kartoffelborene* (*Hydroecia micacea*). Om stærkere Angreb af *Kartoffeltægen* (*Calocoris bipunctata*) foreligger der kun en enkelt Meddelelse (Lyngby). Ved Skullerupholm har *Raager* (*Corvus frugilegus*) oppillet 2½ Skp. Ld. Kartoffler „og det paa saa sent et Tidspunkt, som indtil de blomstrede“ (J. Søegaard).

*Bælgsæd og Græsmarks-Bælgplanter.* *Bladrandbiller* (*Sitones lineatus*) har optraadt som sædvanligt, dog ikke i stærkere Grad. Fra Tune foreligger Meddelelse om et Angreb af Bladrandbillelarven paa Rødderne af Kløver: „Skaden ikke uvæsentlig“ (Otto Christensen). Larver af *Ærte-Viklere* (*Grapholitha* sp.) og *Ærte-Galmyg* (*Cecidomyia pisi*) har optraadt ret almindeligt i Ærtebælge, navnlig den første. Enkelte Steder har der i Blomster og unge Skud paa Ærter været Angreb af *Galmyglarver* (*Cecidomyia* sp.) og af *Blærefodder* (*Physopus robusta*); i Kællingtandblomster af *Kællingtand-Galmyggens* Larve (*Cecidomyia loti*) og i Rødkløverhoveder af *Kløverens Spidsmus-Snudebille* (*Apion apricans*). *Bladlus* (*Siphonophora pisi* og muligvis andre Arter) er optraadt flere Steder paa Bælgsæd, dog kun enkelte Steder i større Mængde; fra Abed skrives saaledes „overmaade stærke Angreb; de yderste Stængeldele vil blive ganske ødelagt“ (H. A. B. Vester-gaard). *Bedelusen* (*Aphis papaveris*) har ikke bredt sig videre paa Hestebønner; der er usædvanlig lidt Angreb paa dem. Angreb af *Snegle* (*Limax agrestis* og enkelte Steder *Succinea pratensis*) ses mange Steder.

*Fodergræsser.* I Aarhus-Egnen er der paa Timothé og Hundegræs iagttaget Angreb af *Blærefodder* (*Aptinotherips rufa*) over øverste Knæ; paa Timothé og Rajgræs af *Tæger*, der suger paa Bladene; paa Timothé af *Timothéfluens* Larve (*Chigastra flavipes*) og paa Hundegræs, Alm. Rajgræs, Draphavre og Ager-hejre af *Kornlusen* (*Siphonophora cerealis*).

København, den 9. August 1912.

Sofie Rostrup.

# Maanedlige Oversigter

over

## Sygdomme hos Landbrugets Kulturplanter

fra

De samvirkende danske Landboforeningers plantepatologiske Forsøgsvirksomhed.

---

### XLVII. August 1912.

I Løbet af August Maaned er der kommet talrige Klager og Forespørgsler til os angaaende Bygmarker, der havde et højt miserabelt Udseende, Straaene og Bladene havde et gulgraat forpjusket Udseende og Kærnerne var enten slet ikke ansatte eller var tvangsmodne. Sygdommen var i alle de foreliggende Tilfælde den samme, nemlig Rodbrand, en Sygdom, som kan være meget ødelæggende for Byg, som dyrkes paa daarligt afvandede eller kalktrængende Jorder. I mange Tilfælde bemærkede vore Meddelere udtrykkeligt, at den syge Bygmark havde været ualmindelig vaad i Foraaret, i flere Tilfælde drejede det sig om Byg, der var dyrket paa udtørrede Arealer, som kun vanskeligt kunde holdes tilstrækkeligt tørre, og i en Del af Tilfældene beroede det tydeligt nok paa ren Kalkmangel. Der er derfor Grund til at paaminde om, at Byg er den af alle vore Kornsorter, der stiller de største Fordringer til en sund Jordbund, og det kan ikke nytte at ville dyrke Byg paa sure Jorder. I flere af de rodbrandsyge Bygmarker fandtes en rigelig Mængde Meldrøjer, som ellers er sjældne at træffe i Byg; deres Forekomst kan forklares som en Følge af, at den rodbrandsyge Byg ikke har blomstret normalt.

Kartoflerne lider allevegne i høj Grad af Kartoffelskimmel, kun de sprøjtede Toppe staar friske og grønne endnu, mens alle de usprøjtede er blevet sorte og har dermed afsluttet deres Virksomhed for i Aar. Sygdommen kom meget hastigt og uventet sammen med det varme og fugtige Vejr i Slutningen af Juli; mange havde trøstet sig med, at det var unødvendigt at sprøjte Kartoflerne i Aar, fordi der var saa lidt Kartoffelskimmel i Fjor; men, da Sygdommen først begyndte, blev det samtidig saa ustadigt Vejr, at det var meget vanskeligt at faa sprøjtet. Enhver Kartoffelavlør bør derfor næste Aar sprøjte sine Kartofler i Juli inden Toppene bliver helt udvoksede, ganske uden Hensyn til Vejr-Udsigterne; det vil alligevel altid betale sig godt at sprøjte sine Kartofler.

De Prøver, vi har faaet at se af opgravede Kartofler i Aar, er gennemgaaende meget ødelagte af Skurv. Det er i og for sig en uskadelig Sygdom, de skurvede Kartofler kan let skrumpes rene og de har ingen Afsmag deraf og kan godt benyttes som Læggekartofler, da Skurven ikke hører til de arvelige Sygdomme, men de skurvede og sprukne Kartofler holder sig meget daarligt i Kulerne. Da ogsaa Kartoffelskimmelen er saa almindelig i Aar, vil det sikkert blive meget vanskeligt at faa Kartoflerne til at holde sig Vinteren over.

*Fritfluelarver* har i Sydsjælland været til Stede i overordentlig stor Mængde i Havretoppen — saa vel over øverste Knæ som i Kærnerne — og gjort megen Skade. Rimeligvis vil der, naar Havren er indhøstet, endnu være en Del Pupper i Aksene, saa at der kan komme Sværme af Fritfluer frem i Laden; man maa da sørge for, at disse ikke faar Lov til at slippe ud og lægge Æg, lukke tæt til, feje dem sammen, hvad der let lader sig gøre, da de er — eller i hvert Tilfælde hurtigt bliver — temmelig dvaske, og brænde dem.

Fra Sydsjælland foreligger der Meddelelse om *Oldenborrelarver*, der har gjort megen Skade paa Roer og Sæd.

---

Til Underretning for vore Medarbejdere tjener endvidere følgende Oversigt:

For denne Maaned er indkommet ialt 23 Indberetninger, deraf 7 fra Sjælland og 16 fra Jylland. Det vanskelige Høstvejr har, som rimeligt er, beskæftiget de fleste af vore Meddelere. Kornet, som mange Steder var gaaet i Leje i Juli, blev ved det stadige Bygevejr hele August saa gennemvaadt, at det laa paa Jorden og raadnede. Regn og Storm har pisket Kærnerne af det modne Korn, og Rug og Havre har mange Steder spiret i Traverne, fordi det vaade Vejr forhindrede at det kunde køres ind. Ved Askov Forsøgsstation faldt i August 1912 132 mm Regn imod 13,6 mm i August 1911. Ved Ask i Østjylland kom et stærkt Haglvejr, der gjorde stor Skade paa de bredbladede Afgrøder.

*Hveden* er, som ogsaa nævnt i vor forrige Maanedes-Oversigt, mange Steder angrebet af *Fodsyge*, de angrebne Straa var først paafaldende hvide og tvangsmodne, senere blev de fuldstændig dækkede af sorte *Skimmelsvampe* (*Cladosporium*).

Paa *Stubbene* ses ofte den Fremvækst af *Fusarium*, som kaldes *Havrehat*, fordi den ligner en Hat, der dækker over Spidsen af Stubben. De findes baade paa Havre, Hundegræs og andre Græsser. Om denne *Fusarium* staar i Forbindelse med skadelige Snyltesvampe er endnu ikke tilstrækkeligt undersøgt.

*Havren* er flere Steder i Østjylland stærkt angrebet af *Vrietorn-Græsrust* (*Puccinia lolii*), Havrebladene var tæt sortplettede af Rusten, der endogsaa kunde findes paa Avnerne og paa Smaaaksenes Stilke, i sidste Tilfælde bevirker Rusten, at Havren bliver tvangsmoden. Den Skaalrust, der svarer til denne Rustart, findes som bekendt paa Bladene af den almindeligt vildtvoksende Busk, der kaldes *Vrietorn* eller *Korsved* (*Rhamnus cathartica*), og det har da ogsaa flere Steder kunnet ses, at Angrebet paa en Havremark begyndte i en Halvkreds udenom disse Buske og bredte sig derfra over mange Td. Land Havre fra Vest mod Øst. *Vrietorn*busken er som bekendt indbefattet i de skadelige Planter, som enhver Landbruger ifølge Lov af 27. Marts 1903 har Lov at forlange, at hans Nabo skal fjerne, naar de findes indenfor 300 Alen fra Ejendommens Skel.

Paa *Sandhjelme*, som dyrkes paa Indsandene paa Heden for at dæmpe Sandflugten, har Konsulent O. Hein fundet en Brandsvamp (*Ustilago hypodytes*) der har Udseende som Stængelbrand.

*Kaalbroksvampen* er i høj Grad blevet begunstiget af det fugtige Augustvejr, der klages alm. over, at Roerne forslimer ganske i Jorden. Paa en enkelt Mark ved Aalborg, som skulde have været godet med Kunstgødning, kom Forkarlen ved en Fejltagelse til at aflæse et Læs Staldgødning, og dér er Roerne nu aldeles ødelagte, hvorimod de staar kraftigt og godt paa den øvrige Mark (Søndermølle).

Af *Kaalbakteriose* (*Bacillus campestris*) er der fundet enkelte Angreb ved Hjørring i August (Calundan).

I *Kaalroemarkerne* ved Sundeved findes ødelæggende Angreb af Hjærteforraadnelse (H. Hansen).

Paa *Frøroemarkerne* findes paafaldende lidt Mosaiksyge i Aar, i en Frøroemark ved Lundby, som i Foråret var meget stærkt angrebet af Mosaiksyge, synes dette Angreb ikke at skulle blive saa ødelæggende for Frøhøsten, som man paa Forhaand skulde have ventet. Stænglerne er vel ikke saa kraftige som ellers, men dog udmærket frosatte (K. Iversen). Paa Forsøgsvirksomhedens Mark var udsaaet Frø af mosaiksyge Runkelroer til Sammenligning med Frø af ikke mosaiksyge; der findes kun faa mosaiksyge Planter ialt, men disse er dog overvejende kommet af Frø af mosaiksyge Moderplanter.

Paa en *Lucernemark* ved Aalborg, udlagt i 1911 og slaet 2 Gange i Aar, er der iagttaget flere Pletter, hvor Genvæksten helt eller delvis er standset som Følge af Angreb af *Kløversilke* (*Cuscuta trifolii*) (Søndermølle). Den samme Silke er ogsaa iagttaget ved Aarslev 2 Steder i første Aars Rødkløver (C. C. M. Pedersen).

Lyngby, den 8. September 1912.

I. Lind.

*Kornsorterne. Fritfluens* (*Oscinis frit*) 2. Generation har optraadt ganske overordentlig ondartet paa Havre og Blandsæd i Sydsjælland og har i Forbindelse med Fodsyge og Mideangreb gjort overordentlig stor Skade. Paa nogle Marker har saa at sige hvert Straa været angrebet: Straaet overgnavet over øverste Knæ, den ikke gennemskredne Top (Smaaaks saa vel som Straa) bearbejdet eller Kærnerne gnavet; af 30 Toppe er der saaledes i August Maaned klækket 125 Fluere og de 6 første Dage i September 23, og Klækningen fortsættes stadigt. *Havremider* (*Tarsonemus spirifex*) har fortsat deres Angreb i denne Maaned og har navnlig i Begyndelsen af Maaneden bredt sig stærkt. Fra Grenaa foreligger der Meddelelse om et ret stærkt Angreb af *Blærefodder* (*Thrips cerealium?*) i Forbindelse med Fodsyge. Forøvrigt omtales der lidt Angreb af *Tæger* og *Kornlus* (*Siphonophora cerealis*) paa Byg og Havre og af *Aks-Blærefoden* (*Anthonthrips aculeata*) paa Rug, ligesom *Spurvne* (*Passer domesticus*) har været paa Færde baade i det 6rd. Byg, der stod paa Roden, og i det høstede Korn, der ikke kan komme i Hus paa Grund af Regnen.

Om det foran omtalte Angreb af *Oldenborrelarver* (*Melolontha vulgaris*) i Sydsjælland skrives, at det baade i Fjor og i Aar har gjort megen Skade saa vel paa Sæd som paa Roer. Larverne vil, efter deres Størrelse

at dømme 1913 forpuppe sig og udvikles til Oldenborrer og saaledes komme frem i 1914. Forøvrigt ser Larverne ud til at være angrebet af Bakteriose.

**Rodfrugter.** Saavel paa Runkelroer som paa Kaalroer og Turnips har der nogle Steder været lidt Angreb af *Smælderlarver* (*Agriotes lineatus*) og *Knoporme* (*Agrotis* sp.). Endvidere nævnes fra enkelte Steder: *Tæger*, Kaaltægen (*Strachia oleracea*) o. a.; paa Runkelroer *den plettede Skjoldbille* (*Cassida nabusola*) saa vel Larver som Biller; paa Kaalroer og Turnips *Jordlopper* (*Phyllotreta nemorum* og *atra*), *Kaalmøl-larver* (*Plutella cruciferarum*), *Kaalorme* (*Pieris brassicae* og *rapae*) og „*Krusesyge*“ paa Kaalroer. Muligvis skyldes Angrebet oprindeligt *Tæger*, vist særlig *Lygus pratensis*, der ret almindeligt har været til Stede baade paa Kaalroer og Turnips, hvortil senere er kommet *Fluelarver* (*Scaptomyza* sp?). Kun fra ganske enkelte Steder klages der over *Kaalfluens* Larve (*Anthomyia brassicae*).

I Ringsted-Egnen er en Mark med nysaaede Frø-Kaalroer for en Del blevet ødelagt af *Knoporme* (*Agrotis* sp.).

Paa Kartoffler er der i Aarhus-Egnen i Begyndelsen af Maaneden iagttaget lidt Angreb af *Kaaltægen* (*Strachia oleracea*) og *Kartoffelborernes* Larve (*Hydroecia micacea*).

**Bælgsæd og Græsmarks-Bælgplanter.** I Ærtebælg har Angreb af *Ærte-Viklerlarver* (*Grapholita* sp.) været ret almindeligt. Paa Rødkløver, Kællingtand o. fl. a. Bælgplanter ses hyppigt Gnav af *Bladrandbiller* (*Sitones lineatus*). Rødkløver til Frøavl har paa Falster været stærkt angrebet af *Spidsmus-Snudebillelarver* (*Apion apricans*). Ved Tystofte har der været stærkt Angreb af *Knoporme* (*Agrotis* sp.) paa Kællingtand, Sneglebælg og Lucerne. Endvidere er der i Aarhus-Egnen iagttaget lidt Angreb af *Tæger* paa Rødkløver og af *Agersneglen* (*Limax agrestis*) paa Lupiner, Rød- og Hvidkløver, Humle-Sneglebælg og Kællingtand.

*Kløveraalen* (*Tylenchus devastatrix*) Angreb har som sædvanligt bredt sig i Kløvermarkerne. Fra Ringstedegnen foreligger der i denne Maaned Meddelelse om Angreb i en Lucernemark. Pletterne er forøvrigt allerede iagttaget i Foraaret; men rigelig Kunstgødning, Superfosfat og Kali, har bevirket, at Pletterne ikke har bredt sig, og at Lucernen i disse er vokset ganske godt til; „men efter hvert Slet bliver den dog alligevel noget bagefter den øvrige Lucerne“ (S. Poulsen).

København, den 8. September 1912.

Sofie Rostrup.



# Maanedlige Oversigter

over

## Sygdomme hos Landbrugets Kulturplanter

fra

De samvirkende danske Landboforeningers plantepatologiske Forsøgsvirksomhed.

---

### XLVIII. September 1912.

I Slutningen af September er Kartofflerne blevet taget op de fleste Steder og selv om Udbyttet i mange Tilfælde er meget tilfredsstillende, bør det dog fremhæves, *at man alle Vegne, hvor man ikke har sprøjtet sine Kartoffler over med Bordeauxvæske to Gange i Sommerens Løb, kunde have avlet langt flere Kartoffler, dersom man havde sprøjtet.*

I Overensstemmelse med alle de mange Udbytteforsøg, som er blevet foretaget i tidligere Aar i samme Retning, har ogsaa de Forsøg, som den plantepatologiske Forsøgsvirksomhed i Lyngby har udført i Aar, vist et meget stort Merudbytte fra de rettidigt sprøjtede Parcellers Vedkommende. Et af Forsøgene, som er blevet optaget og vejjet, viser, at de Parceller, der er blevet sprøjtede første Gang i Juli og anden Gang i August har givet et Udbytte svarende til 148 Hektokilogram pr. Hektare, mens de usprøjtede kun gav 118 Hektokilogram; Fortjenesten ved at sprøjte har altsaa i dette Tilfælde været 30 Hektokilogram pr. Hektare eller 15 Td. Kartoffler pr. Td. Land, medens Udgiften til Besprøjtningen kun er ca. 10 Kr. pr. Td. Land.

---

Til Underretning for vore Medarbejdere tjener endvidere følgende Oversigt:

**F**or denne Maaned er indkommet ialt 14 Indberetninger, deraf 10 fra Jylland og 4 fra Sjælland. I de fleste af dem fremhæves udtrykkeligt, at der kun har været iagttaget faa Plantesygdomme i September Maaned.

Det vedvarende fugtige Vejr i første Halvdel af Maaneden lagde mange Hindringer i Vejen for Høsten, men i den sidste Halvdel kom dog det rigtige Septembeervejr med høj klar Luft og tørt Vejr. Temperaturen var hele Maaneden ret lav, 22.—24. September frøs det haardt om Natten, hvorved f. Eks. en Del Majs blev helt ødelagt.

*Vintersæden* er mange Steder blevet sent saaet, for det meste endog først i den sidste Uge af September, og adskillige har endnu ikke faaet saaet hverken Hvede eller Rug; baade fra Jylland og Sjælland meddeles det, at det tørre og kolde Vejr har bevirket, at Vintersæden har staaet i Stampe, hvor den blev saaet først paa Maaneden. Fra Askov skrives: „Vintersæden er for Størstedelen kommet op nu ved Maanedens Slutning, men Spiringen har taget lang Tid“ (S. Sørensen). Fra Silkeborgegnens ligeledes: „Hvor Vintersæden blev saaet først i September kom det godt op, men den blev derefter staaende i Jordoverfladen med sine røde, forfrosne Spirer og kunde ikke ret faa den sunde grønne Farve“ (H. I. Nielsen). Fra Skullerupholm skrives: „Vintersæden kommer mange Steder langsomt og tyndt frem“ (Jac. Søgaard) og paa Stevns-Egnen er det samme Tilfældet: „Vintersæden har ligget ualmindelig længe i Jorden, inden den kom op; Jorden er død og kold trods det tørre Vejr“ (Gejl Hansen).

Paa en *Hundegræsmark* paa Stevns var hele Marken oversaaet med store, hvide, bløde slimede Klumper, der ved egen Kraft kunde kravle hen over Jorden og op ad Straaene. Det er en Svamp *Spumaria alba*, hørende til de selvbevægelige Svampe som kaldes Slimsvampene. I tørt Vejr forvandler de hvide slimede Klatter sig til sprøde, violetbrune, støvende Klumper, der efterhaanden fordeles ved Vind og Regn; en saadan massevis Optræden af Slimsvampe er iagttaget af og til tidligere paa fugtige Marker og Enge. Det ser helt mærkeligt ud, men gør ikke stor Skade.

Om *Kaalbroksvampen* (*Plasmodiophora brassicae*) meldes fra Jylland, at den er optraadt meget ondartet mange Steder i Omegnen af Fredericia (M. Olsen), ligesom ogsaa enkelte Marker ved Silkeborg er totalt ødelagte af den (H. I. Nielsen).

*Hjærteforraadnelse* (*Phoma betae* etc.) har flere Steder været ret ødelæggende paa Runkelroer, den synes især at gøre sig gældende paa daarligt gødede Marker. De talrige runde visne Pletter paa Bladene af Sukker- og Runkelroer, som skyldes *Ramularia betae* er ogsaa for en stor Del afhængige af Jordens Næringsrigdom og andre ydre Forhold. *Mosaiksygen* er iagttaget flere Steder men spiller langt fra saa stor en Rolle som forrige Aar. For at prøve, om Frø af mosaiksyge Runkelroer vilde give mosaiksyge Planter igen, har der paa den plantepatologiske Forsøgsvirksomheds Mark i Lyngby været tilsaaet talrige Parceller baade med Frø af mosaiksyge Moderplanter og af sunde; det viste sig, at Frø af de syge Moderplanter gav forholdsvis flere syge Planter, end Frø af de sunde, men Forskellen var dog ikke særlig udpræget. Spørgsmaalet om Mosaiksygens Arvelighed fortjener at efterprøves nærmere.

*Kartoflerne* har et meget skurvet Udseende i Aar, særlig paa stive Lerjorder i god Gødningskraft, forøvrigt har Udbyttet af Kartoflerne i Aar vistnok de fleste Steder været meget tilfredsstillende, men det bliver sikkert vanskeligt at faa dem godt overvintrede. *Rodffiltsvamp* (*Rhizoctonia solani*) paa Kartoffler er iagttaget ved Lyngby (Johnsen).

*Kløverens Bægersvamp* (*Sclerotinia trifoliorum*) er begyndt at vise sig paa Rødkløver ved Lyngby (Johnsen).

Lyngby, den 8. Oktober 1912.

I. Lind.

Paa den unge *Vintersæd* er der enkelte Steder begyndt Angreb af *Agersnegle* (*Limax agrestis*). I Græsmarkerne findes for Tiden en Mængde af disse; herfra vil der sandsynligvis i Efteraarsmaanederne finde stærk Indvandring Sted til Rug- og Hvedemarken. For at undgaa en saadan Indvandring kan man lægge et Bælte af nylasket Kalk eller Bygavner — ogsaa Kainit og Chilisalpeter eller anden Salpetergødning anbefales —, som Sneglene bliver hængende fast i, eller man kan i en Fure omkring Marken lægge store Blade f. Eks. Rabarberblade, hvorunder Sneglene vil samle sig, og hvorfra de hver Dag maa indsamles og tilintetgøres. Nogen Gavn vil det vel allerede gøre at opløje den ved Siden af liggende Grønjordsager; men man maa vel huske paa, at Sneglene ogsaa kan komme fra græsklædte Grøfter og Vejkanter.

I Mosen ved Askov har *Muldvarpe* (*Talpa europaea*) gjort nogen Skade paa den nybearbejdede Rugjord, medens de paa Lermarken har været mindre talrigt til Stede end sædvanligt.

*Rodfrugter.* Enkelte Steder har der været lidt *Smælder*-Angreb (*Agriotes lineatus*); i Fredericia-Eggen noget Angreb af *Knoporme* (*Agrotis* sp.). Fra enkelte Steder nævnes paa Kaalroer og Turnips *Kaalorme* (*Pieris brassicae* og *rapae*) – dog særligt paa Hvidkaal –, *Bladlus* (*Aphis brassicae* og a.), *Jordlopper* (*Phyllotreta nemorum* og muligvis andre Arter) og *Kaalmøl* (*Plutella cruciferarum*), dog kun som Pupper. I Silkeborg-Eggen har der et Sted været stærkt Angreb af *Kaaltæger* (*Strachia oleracea*) paa Turnips; Sprøjtning med Kvassia-Afkog blev forsøgt, men hjalp kun utilstrækkeligt. Ved Lyngby har „Krusesyge“ paa Kaalroer holdt sig Maaneden igennem.

Paa *Græsmarks-Bælgplanter* har der været en Del Gnav af *Bladrandbiller* (*Sitona lineata*) og *Snegle* (*Limax agrestis*). Fra Aarhus-Eggen nævnes Larver af *Spidsmus-Snudebiller* (*Apion* sp.) i Kløverhoveder.

*Græskulturer* ved Tystofte har været stærkt angrebet af *Knoporme* (*Agrotis* sp.), som med Held er kæmpet med Schweinfurtergrønt, der i Form af Piller af Dejg, æltet af Franskrød, lidt Sukker og Schweinfurtergrønt, blev udlagt, én Pille ved hver Plante. Fra Otto Christensen, Tune, foreligger der Meddelelse om et stærkt Angreb af en *Sommerfuglelarve* (*Hepialus* sp.) paa ukultiveret Mose ved Klippinge. Larveangrebet, der forøvrigt har fundet Sted fra tidligt Foraar, er først iagttaget som saadant i August Maaned. Skaden paa en Mose af 9–10 Tdr. Lds. Størrelse anslaaes til ca. 600 Kr.

København, den 8. Oktober 1912.

*Sofie Rostrup.*

---



# Maanedlige Oversigter

over

## Sygdomme hos Landbrugets Kulturplanter

fra

De samvirkende danske Landboforeningers plantepatologiske Forsøgsvirksomhed.

### II. Oktober 1912.

I Slutningen af Oktober er Rodfrugterne blevet taget op de fleste Steder og Interessen har i denne Maa-  
ned hovedsagelig været henvendt paa Rodfrugternes Sygdomme.

*Kartoflerne* lider, som før nævnt, næsten alle Vegne af *Skurv*, det giver dem et ringere Udseende og  
gør dem mindre holdbare i Kulerne, særlig hvor Knoldene tillige er angrebne af *Kartoffelskimmel*; Skurven for-  
hindrer ikke, at de bruges til Læggekartofler, fordi denne Form af Skurv ikke er arvelig.

I denne Forbindelse maa Forsøgsvirksomheden henlede Kartoffeldyrkernes Opmærksomhed paa en særdeles  
*ondartet Form af Skurv*, som heldigvis endnu ikke er fundet i Danmark, men som efter Meddelelser fra Prof.  
J. Eriksson er iagttaget i Stokholms Omegn i dette Efteraar. Denne Sygdom, *Knudeskurv* („Kartoffelkræft“), har  
hidtil især været iagttaget i Vestevropa (Vesttyskland, Storbritannien og Irland) og har vist sig at kunne øde-  
lægge Kartoffelavlens fuldstændig, hvor den har faaet Fodfæste; *for Kartoffeldyrkningen synes den paa sine*  
*Steder at spille en lignende Rolle som Kaalbroksygdommen for Dyrkningen af Kaalroer, Turnips og Kaal.*  
Angrebet skyldes en Snyltesvamp (*Chrysophlyctis endobiotica*) og viser sig som Knuder og Svulster, der  
i lettere Tilfælde er ærtstore, i sværere som en Valdnød eller mere, ja Svulsten kan være større end Kartofflen,  
hvorpaa den sidder. Knuderne er i Begyndelsen hvide, de bliver senere brune eller sorte og smuldrer efter-  
haanden bort eller gaar i Forraadnelse. Paa Grund af Sygdommens store Smitsomhed har man i adskillige  
Lande udstedt Forbud mod Indførsel af Kartoffler. For den *danske* Kartoffeleksport er der i Øjeblikket ingen  
Vanskeligheder af den Grund. Men af Hensyn til Kartoffelavlens og Kartoffeleksportens Fremtid bør enhver  
Kartoffeldyrker være opmærksom paa denne Sygdom, for at der i Tide kan træffes Foranstaltninger til at hindre  
dens videre Udbredelse. *Enhver Prøve af Kartoffler, som frembyder et mistænkeligt Udseende, vil kunne blive*  
*gratis undersøgt, naar den indsendes til os under Adressen: Plantepatologisk Forsøgsvirksomhed, Baaring Hus,*  
*Lyngby.* *Kartoflernes Bladrullesyge* er sikkert af langt større Betydning for Kartoffelavlens end den først nævnte  
alm. Skurv, der findes meget rigeligt af den paa Kartoffelmarkerne baade i Jylland og paa Øerne, ligesom det  
ogsaa meldes fra flere Egne i Udlandet, at den har gjort stor Skade dér. Naar man graver Kartofflerne op fra  
de Planter, der led af Bladrullesyge, viser det sig, at der ved Siden af Læggeknolden, der oftest er ret velbevaret,  
kun findes 2—3 smaa Knolde. I en Mark ved Lyngby, hvor saa godt som alle Læggekartoflerne var avlede af  
bladrullesyge Planter, blev Udbyttet kun 4 Td. Kartoffler pr. Td. Land, mens en anden Del af samme Mark,  
hvor der var lagt sunde Læggekartofler, gav 150 Td. Kartoffler pr. Td. Land.

Det bør fremhæves, at selv langt hen paa Efteraaret er det helt sjældent at finde Angreb af *Sortrust* paa  
Kornsorterne, denne Rust, som tidligere var en sand Landeplage, og som gør stor Skade endnu mange Steder i  
Udlandet, er blevet sjældnere og sjældnere efterhaanden som Berberisbuskene bliver udryddede i Henhold til  
Lov af 27. Marts 1903, og man i det hele ved Korn dyrkningen (tidlig Saaning o. lign.) lærer at tage Hensyn til  
disse Angreb.

Til Underretning for vore Medarbejdere tjener endvidere følgende Oversigt:

**F**or denne Maaned er indkommet ialt 12 Indberetninger, deraf 8 fra Jylland og 4 fra Sjælland. Vejret har i det meste af Oktober Maaned været koldt og fugtigt, ikke sjældent er Thermometret gaaet ned under Frysepunktet, og Vintersæden, som paa Grund af den vanskelige Høst mange Steder er kommet for sent i Jorden, staar meget tyndt endnu og har ikke busket sig som den burde.

Ved Høstningen og Vejningen af et Forsøg, som den plantepatologiske Forsøgsvirksomhed havde anlagt i Tune paa en Mark, hvor *Lys Pletsyge* havde ødelagt Havren i tidligere Aar, viste det sig, at Havren i de Parceller, der havde faaet tilført *Svovlsurt Mangan*, gav et langt større Udbytte end i de ubehandlede Parceller; disse sidste gav gennemsnitlig et Kærneudbytte svarende til 23 hkg pr. hectare, men de, der havde faaet tilført 50 kg Svovlsurt Mangan pr. ha gav et Udbytte af 34 hkg eller 11 hkg Kærne mere pr. ha. En Overbrusning af Jorden med Jærnvitriol havde derimod kun givet et ringe Udslag.

De smaa rødbrune Frugtleger af *Kløverens Bægersvamp* (*Sclerotinia trifoliorum*) kunde findes i de allerfleste 2. Aars Kløvermarker 1ste Brugsaar) i temmelig stor Mængde, i Kløveren i Udlægsmarker er der iagttaget Angreb af dens hvide silkeagtige Mycelium ved Aarhus allerede den 23. Oktober (Kay Petersen).

*Kaalbroksvampen* (*Plasmodiophora brassicae*) har efter manges Udtalelser været lige saa udbredt i Aar som i Fjor, i enkelte Tilfælde har den ogsaa vist sig paa Egne, hvor den ikke var kendt tidligere, men det forekommer, som om den ikke har gjort saa stor Skade som i de to foregaaende Aar.

Ved Optagelsen af *Kaalroer* og *Turnips* viser det sig, at en Del af dem er hule indvendig som Følge af *Bakterieangreb*, andre raadner udvendig fra som Følge af Angreb af en *Fusarium*.

Hist og her kan findes Runkelroer forsynede med dybe sorte Sprækker, hvilket sansynligvis maa tilskrives Saar af Rodbrand, der ikke har kunnet læges men har vokset sig store samtidig med Roens Vækst. Ingen af disse Angreb kan dog tilskrives stor Betydning saa længe de forekommer saa spredt. Paa *Runkelroer* (*Beta vulgaris rapifera*) er der flere Steder (Løgstør, Aalborg, Tystofte) iagttaget en Skurv, der i høj Grad ligner Kartoffelskurv. Den viser sig saavel paa den over- som underjordiske Del af Rodens Overflade som smaa spredte, runde, sorte Pletter, der er cirkelrunde i Omkreds, 5–8 mm i Diameter og vorteformet fortykkede med sprukken Overflade; undertiden flyder flere af disse smaa regelmæssige Skurvpletter sammen og danner ret store Knuder, der har en vis Lighed med Kaalbrokknuder, selv om de aldrig blive slet saa store som disse. Sygdommen synes at være af samme Natur som Kartoffelskurven og efter alt at dømme lige saa uskadelig som denne.

Lyngby, den 9. November 1912.

I. Lind.

Fra Aarhus foreligger der Meddelelse om lidt Angreb af *Smælde-larver* (*Agriotes lineatus*) i Vintersæd, mest i Rug; fra Kibæk om stærke Angreb i Rug af *Gaasebille-larver* (*Phyllopertha horticola*).

Fra Lyngby skrives der, at Angreb af *Kaalfluellarver* (*Anthomyia brassicae*) er synligt paa de optagne Kaalroer. Ved Tystofte har der været lidt Angreb af *Knoporme* (*Agrotis* sp.) i Runkelroer.

Der meddeles fra Jylland, at *Bladrandbiller* (*Sitones lineatus*) har været ret talrigt til Stede og flere Steder gjort følelig Skade paa Kløver og andre Bælgplanter.

Ved Kibæk har *Gaasebille-larver* optraadt særdeles ødelæggende i nogle 2. og 3. Aars Græsmarker. „Jorden er“, skrives der, „saa løs og oprodet af disse Larver, at den er helt blød og svampeagtig at træde paa, og Kløver og Græs visner fuldstændigt. Ved Tystofte er Angrebene af *Knoporme* (*Agrotis* sp.) og *Fritfluellarver* (*Oscinis frit*) fortsat fra forrige Maaned.

København, den 9. November 1912.

Sofie Rostrup.

Hermed ophører de maanedlige Oversigter for i Aar. Hvad der maatte fremkomme af Iagttagelser i Vinterens Løb vil blive meddelt i Oversigten for April 1913.